

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

David Vagaday

**List mladých 1939 – 1942, týdeník Mládeže
Národního souručenství**

Bakalářská práce

Praha 2009

Autor práce: **David Vagaday**

Vedoucí práce: **Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: 2009

Hodnocení:

Bibliografický záznam

VAGADAY, David. *List mladých 1939 – 1942, týdeník Mládeže Národního souručenství*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2009. 50 s. Vedoucí bakalářské práce Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

Anotace

Bakalářská práce „List mladých 1939 – 1942, týdeník Mládeže Národního souručenství“ zachycuje vývoj nejvýznamnějšího mládežnického časopisu své doby *Listu mladých* vydávaného oficiální protektorátní institucí Národní souručenství. V práci je popsáno založení Národního souručenství, Mládeže Národního Souručenství, vznik časopisu, další posuny a nejvýznamnější změny. Tyto procesy jsou zasazeny do celkového kontextu historie protektorátu. Dále je věnována pozornost postavení tisku v době nacistické nadvlády a kontrolním orgánům vykonávajícím dohled a cenzuru. Velká část práce se zabývá obsahem listu, významnými texty, rubrikami a rozhodujícími osobnostmi, které přímo i nepřímo zasahovali do tvorby a vývoje týdeníku - funkcionáři hnutí, vedení periodika, redaktoři, spolupracovníci a politici protektorátní i okupační správy. Rovněž je zmíněna související problematika odboje, jehož představitelé časopis ovlivňovali zejména v první polovině jeho existence, a stejně tak kolaborace, jejíž protagonisté neblaze působili na změny v zaměření listu a významně se podíleli na jeho likvidaci.

Abstract

The subject of this dissertation entitled "List mladých 1939 - 1942, týdeník Mládeže Národního Souručenství" (The Youth Paper 1939 – 1942, a weekly publication of the Youth of the National Partnership) explores the rise and fall of "List Mladých" (The Youth Paper), the most influential youth paper published by "Národní Souručenství" (The National Partnership), an official protectorate institution during the German occupation of the Czech lands. The dissertation portrays the following within the context of the period and the history of the Bohemia-Moravia protectorate: the formation of "Národní Souručenství" (The National Partnership); "Mládež Národního Souručenství" (The Youth of the National Partnership); and the creation of the paper as

well as its progression and content development. The essay further investigates the interaction between printed media and censorship authorities at the time of the Nazi occupation. Another chapter analyses the content of the youth paper, its most significant articles and their authors, who had had an impact on the course of the publication. The figures in question included the paper's editors and journalists as well as political leaders on both sides of the divide. In addition, the essay addresses the related matter of political movements opposing the Nazi dominance which had a direct influence on the paper's standpoint in the first half of its existence, as opposed to its second half, when "List mladých" was controlled by forces collaborating with the Nazi regime and which had inflicted the paper's fall in 1942.

Klíčová slova

tisk, mládež, protektorát, List mladých, Národní souručenství, Mládež Národního souručenství, nacismus

Keywords

press, youth, protektorat, Národní souručenství, Mládež Národního souručenství, nazism

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu. Zároveň prohlašuji, že tato práce nebyla v minulosti použita k získání jiné atestace. Práce má rozsah 86 613 znaků s mezerami, tj. 50 normostran.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 19. května 2009

David Vagaday

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval profesorce Barboře Köpplové za cenné rady, které velkou měrou napomohly vzniku této práce.

OBSAH

ÚVOD	2
1. ZALOŽENÍ NÁRODNÍHO SOURUČENSTVÍ A LISTU MLADÝCH	4
1.1 VZNIK NÁRODNÍHO SOURUČENSTVÍ	4
1.2 VZNIK MLÁDEŽE NÁRODNÍHO SOURUČENSTVÍ.....	6
1.3 VZNIK LISTU MLADÝCH.....	8
1.4 VEDENÍ LISTU	11
2. POSTAVENÍ LEGÁLNÍHO TISKU V PROTEKTORÁTĚ	13
2.1 KONTROLNÍ ORGÁNY	13
2.2 CENZURA	16
2.3 WOLMAROVY TISKOVÉ KONFERENCE A LIST MLADÝCH	17
3. LIST MLADÝCH	19
3.1 I. ETAPA (7/1939 – 5/1940).....	20
3.1.1 Úvodní vydání.....	20
3.1.2 Témata, rubriky	21
3.1.3 Autoři.....	25
3.1.4 Vývoj listu a Mládeže Národního souručenství.....	27
3.1.5 Vývoj Národního souručenství a protektorátu	29
3.2 II. ETAPA (6/1940 – 5/1941).....	30
3.2.1 Úvodní vydání.....	30
3.2.2 Důvody a souvislosti přeměny Listu mladých	31
3.2.3 Nová témata a autoři.....	33
3.2.4 Vývoj v Národním souručenství a jeho dopady na List mladých.....	35
3.3 III. ETAPA (5/1941 – 7/1942)	36
3.3.1 Vývoj listu na jaře 1941.....	36
3.3.2 Dopady vývoje v Národním souručenství a protektorátu na List mladých v první polovině roku 1942.....	37
3.3.3 Autoři a rubriky	41
3.4 IV. ETAPA (7/1942 – 9/1942).....	42
3.4.1 Stručná charakteristika	42
3.4.2 Závěrečné vydání Listu mladých	44
ZÁVĚR	45
SUMMARY	46
SEZNAM ZKRATEK	47
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	48

Úvod

Studium dobového tisku, s přihlédnutím k okolnostem, v kterých dané periodikum působilo, pokládám za důležitý zdroj k poznání historie. Z tohoto důvodu jsem si jako téma své práce vybral výzkum týdeníku *List mladých*, vycházejícího ve zlomových okamžicích našich moderních dějin, v letech 1939 až 1942.

Cílem práce je zachytit a popsat vývoj časopisu z hlediska obsahového i personálního a zasadit ho do celkového rámce protektorátní historie, zejména s přihlédnutím ke vzniku a vývoji Národního souručenství, jediné oficiální české politické organizace v období okupace, jejíž nedílnou součástí, po většinu své existence, list byl.

Pro studium jsem využil především výtisky samotného časopisu a relevantní archivní materiály. List se dochoval minimálně ve dvou verzích. V Centrálním depozitáři NK, kde se nalézají všechny 4 ročníky, je 2. ročník (rok 1940) k dispozici ve variantě s pražskou přílohou, v knihovně FSV UK v Praze je tentýž ročník ve verzi bez pražské přílohy, tedy ústřední vydání (jiné ročníky v této knihovně nejsou). Pro studium archivních materiálů jsem využil fond NS a PŘ v Národním archivu v Praze. Ve fondu NS lze nalézt dokumenty týkající se historie Národního souručenství i samotného vzniku *Listu mladých* a současně doklady o některých osobnostech spjatých s časopisem. Ve složkách policejního ředitelství je cenným informačním zdrojem časopisecká tabulka a související korespondence se základními údaji o majiteli, vydavateli a vedení listu. Dalším pramenem informací o novinářích a funkcionářích NS jsou vyšetřovací a jiné spisy v Archivu bezpečnostních složek v Praze.

Z relevantní odborné literatury bych vyzdvihl „Velké dějiny zemí Koruny české“ autorů J. Gebharta a J. Kuklíka a publikace historika T. Pasáka. Z hlediska tisku zejména knihu „Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v českých zemích z let 1939 – 1945“ shrnující postavení českého tisku v okupačním období. Údaje o jednotlivých novinářích lze nalézt ve „Slovníku odpovědných redaktorů a šéfredaktorů legálního českého denního tisku v letech 1939 až 1945“.

Práci jsem rozdělil na 3 hlavní kapitoly. V 1. části popisují vznik NS, Mládeže NS a *Listu mladých*, rovněž nechybí soupis vedoucích představitelů listu. V 2. kapitole se zaměřuji na celkové postavení tisku v protektorátě včetně činnosti kontrolních orgánů a jejich čelných osobností. Poslední oddíl je nejrozsáhlejší, zde zachycuji vývoj

samotného týdeníku, jeho obsah, rubriky, nejvýznamnější redaktory a spolupracovníky. Historii listu zasazují do celkového rámce vývoje v protektorátě.

Část osobností spjatých s listem je málo známá a bližší informace o jejich identitě se obtížně vyhledávala, proto je v některých poznámkách namísto data úmrtí uveden otazník a u několika jmen spolupracovníků týdeníku odkaz zcela chybí.

1. ZALOŽENÍ NÁRODNÍHO SOURUČENSTVÍ A LISTU MLADÝCH

List mladých vycházel krátce, pouhých 38 měsíců, nicméně jeho postavení bylo ve své době poměrně výjimečné. Zrodil se v čase německé nadvlády, kdy naopak mnoho českých periodik zanikalo a ty přeživší musely sloužit zájmům okupantů. Přesto se zakladatelé a tvůrci LM snažili uchovat listu nepolitický ráz a titul se tak v první třetině své existence nestal hláskou nacistické propagandy.

Časopis byl po většinu svého trvání týdeníkem Mládeže NS, nedílné součástí jediné oficiální politické organizace v Protektorátě Čechy a Morava Národního souručenství. Vedoucí orgán tohoto hnutí – výbor NS, prostřednictvím svých úřadů, především komise pro mládež, tento list založil, poté vydával a celkově ovlivňoval jeho zaměření a obsah. Z tohoto důvodu je pro nás nezbytné si nejdříve popsat počátky Národního souručenství i jeho mládežnické odnože.

1.1 VZNIK NÁRODNÍHO SOURUČENSTVÍ

Dne 15. 3. 1939 byly České země obsazeny německými vojsky a hned následující den 16. 3. 1939 vyhlásil Hitler na Pražském hradě Protektorát Čechy a Morava. Domácí politická reprezentace musela na novou situaci reagovat a zároveň eliminovat mocenské ambice českých fašistů. Již ve svém rozhlasovém projevu z večera 16. března prezident Hácha hovořil o potřebě sjednocení všech vrstev národa. Po konzultacích s představiteli nejvýznamnějších politických stran jmenoval Hácha 21. března 1939 padesátičlenný výbor nového politického útvaru Národní souručenství. V tento den státní prezident rovněž rozpustil obě komory Národního shromáždění.¹ „Všechny politické strany byly vyzvány k dobrovolné likvidaci.“² Národní souručenství bylo prohlášeno za jediné české politické hnutí na území protektorátu, nicméně nebylo klasickou politickou stranou, protože výboru NS nepříslušela žádná zákonodárná moc ani nemohl kontrolovat vládu. Vedení NS bylo ve své podstatě neformálním poradním orgánem vlády.³ Vůdcem hnutí byl sám Emil Hácha. Vedoucím výboru NS se stal

---

¹) Gebhart, J. – Kuklík, J.: *Velké dějiny země Koruny české sv. XV. a*, s. 206 - 208.

²) Pasák, T.: *Český fašismus a kolaborace*, s. 263.

³) Pasák, T.: *Pod ochranou říše*, s. 61, 62.

významný činitel bývalé agrární strany Adolf Hrubý.⁴ Jeho zástupcem byl jmenován Josef Nebeský,⁵ předseda Ústřední jednoty řepařů, který později nahradil Hrubého ve vedení výboru NS. Generálním tajemníkem se stal plk. Šimon Drgáč,⁶ bývalý zpravodajský důstojník čs. armády. Funkční období 1. výboru NS trvalo do 19. 6. 1940, nicméně během této doby došlo k několika reorganizacím a rozšiřování⁷ z důvodu zatýkání, nátlaku fašistů a různých zájmových skupin.

Na první pracovní schůzi výboru NS 24. 3. 1939 účastníci rozhodli, že v Národním souručenství budou organizováni pouze muži starší 21 let (hranice plnoletosti). Mladší členové měli být organizováni v rámci NS jako Mladé NS.⁸ Ženám byl vstup umožněn později.⁹ Zároveň došlo k ustanovení výkonného výboru a několika odborných komisí (výborů) s vymezenou oblastí své působnosti.¹⁰ Každá komise měla předsedu, dva místopředsedy a několik členů, všichni z výboru NS. Mezi významné činitele komisí též patřili vedoucí tajemník a jeho zástupci.¹¹ Z hlediska *Listu mladých* byla nejdůležitější komise pro mládež.

Na schůzi výboru se zároveň vytvořila organizační struktura hnutí. Území protektorátu bylo rozděleno na 18 krajů, které se dělily na 213 okresů a 8 043 místních skupin. Vznikající organizace NS přebíraly dosavadní krajské sekretariáty zanikajících politických stran SNJ a NSP.¹² V dubnu 1939 byl proveden úspěšný nábor (přihlásilo se téměř 100% mužů), který obyvatelstvo bralo jako formu protestu proti nacistické

---

⁴) Adolf Hrubý (21. 5. 1893 – 9. 6. 1951), poslanec parlamentu za agrární stranu, 21. 3. 1939 – 7. 7. 1939 vedoucí VNS, od roku 1942 protektorátní ministr zemědělství, po válce zatčen, zemřel ve vězení. Pasák, T.: *Český fašismus a kolaborace*, s. 274; www.ustrcr.cz/cs/audio-archiv-zivotopisy#hruby

⁵) Josef Nebeský (16. 4. 1889 – 10. 9. 1966), vedl VNS od října 1939 do května 1941 a současně spolupracoval s odbojem, po únoru 1948 byl odsouzen k 12 letům vězení. Končelík, J; Köpplová, B; Kryšpínová, J: *Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara*, s. 29.

⁶) Šimon Drgáč (8. 11. 1892 – 28. 6. 1980), armádní důstojník, od března do srpna 1939 1. generální tajemník NS, významný činitel odbojové organizace Obrana národa, 1. 9. 1939 zatčen a vězněn až do konce války, v 50. letech 6 let vězněn. Pasák, T.: *Český fašismus a kolaborace*, s. 264, 268; www.army.cz/avis/publikace/srdce_armady/osobozeni_totalita/prvi_leta_studene_valky.pdf

⁷) Ke dni 28. 3. 1940 měl VNS 91 členů. NA, fond NS, k. 8 (plénium výboru NS 28. 3. 1940).

⁸) V později založené Mládeži NS byli organizováni mladí lidé ve věku 15-24 let, nicméně po dovršení 21 let členové přecházeli do Národního souručenství, ale mohli zůstat též v MNS (pravidla, kdy mohou resp. musejí členové přestoupit do NS, jestli ve 21 resp. 24 letech a zda-li mohou zůstat zároveň v MNS, procházela vývojem a měnila se). NA, f. NS, k. 8 (*Věstník NS* 19. 4. 1940, č. 5, s. 26 a *Věstník NS* 28. 2. 1941, č. 2, s. 10).

⁹) Gebhart, J. – Kuklík, J.: *Velké dějiny... sv. XV. a*, s. 215.

¹⁰) Komise: tisková a propagační, soustředovací, programová, sociální, národohospodářská, zemědělská, kulturní, pro mládež, tělovýchovná, finanční, zdravotní. Gebhart, J. – Kuklík, J.: *Velké dějiny... sv. XV. a*, s. 214.

¹¹) NA, f. NS, karton 8 (organizační řád výboru NS).

¹²) Gebhart, J. – Kuklík, J.: *Velké dějiny... sv. XV. a*, s. 217

okupaci.¹³ Po dodatečném přijetí žen a mládeže měla celá organizace na konci devětatřicátého roku 4 092 308 členů.¹⁴

Ve stejném období, kdy se formovalo Národní souručenství, na konci dubna 1939, byla jmenována Eliášova vláda. V počáteční fázi okupace hráli významnou úlohu v obou institucích, vládě i NS, lidé napojení na domácí i zahraniční odbojová hnutí. Jejich role nebyla jednoduchá, protože navenek spolupracovali s nacisty, ale ve skutečnosti se snažili hájit české zájmy. „Významnou činností Národního souručenství byly sociální podpory, které měly národní, politický a antifašistický podtext.“¹⁵ Hnutí se netěšilo důvěře nacistů ani domácích kolaborantů. Němci postupně zakázali činnost NS v olomouckém kraji a v Praze. V červnu 1940 vykázali vedení organizace z jeho sídla v budově bývalého parlamentu v Rudolfinu. Nacisté též zatkli a popravili mnoho funkcionářů Národního souručenství.

1.2 VZNIK MLÁDEŽE NÁRODNÍHO SOURUČENSTVÍ

Mládež Národního souručenství byla založena jako součást NS s cílem soustředit mladé lidi ve věku 17 až 24 let (na podzim 1939 proběhl dodatečný nábor pro patnácti- a šestnáctileté). Vznik organizace, iniciovaný výborem NS, probíhal pod taktovkou komise pro mládež, která zároveň tvořila i ústřední vedení nového hnutí. Předseda této komise byl hlavou MNS. Od konce roku 1939, po rozpuštění komise pro mládež, tuto funkci přebíral tzv. zmocněnec výboru NS pro mládež se svým odborem.¹⁶ Prvním předsedou komise pro mládež byl Václav Lednický,¹⁷ který v této funkci vytrval pouze krátce. V dubnu ho vystřídal Mojmír Kolář.¹⁸ Funkci prvního místopředsedy tohoto

¹³) Maršálek, P.: *Protektorát Čechy a Morava*, s. 111.

¹⁴) Pasák, T.: *Český fašismus...*, s. 267.

¹⁵) Pasák, T.: *Český fašismus...*, s. 270.

¹⁶) Postupně se vytvořilo tzv. ústřední náčelnictvo MNS tvořené ústředním náčelníkem, jeho zástupci a odbornými činovníky, nicméně vedoucím organizace, tedy ústředním náčelníkem, zůstával zmocněnec pro mládež, který byl zároveň i členem VNS. NA, f. NS, k. 8 (*Věstník NS*, 28. 2. 1941, č. 2, s. 10).

¹⁷) Václav Lednický (1904 - ?), rolník ze Staré Bělé u Moravské Ostravy, do podzimu 1937 předseda agrární mládeže (předseda Říšské jednoty republikánského dorostu), člen 1. VNS, březen a duben 1939 1. předseda komise pro mládež, poté předseda a místopředseda samosprávné komise. NA, f. NS, k. 15 (zpráva TNS z 28. 4. 1939) a k. 23, sign. 70 a 80; AMV ČR, č. S-122-3, s. 116.

¹⁸) JUDr. Mojmír Kolář (nar. 3. 11. 1909 - ?) advokátní koncipient z Brna, od podzimu 1937 předseda agrární mládeže (říšský jednatel agrárního dorostu) a poté předseda Mladé národní jednoty v Brně, člen 1. VNS, od dubna do prosince 1939 předseda komise pro MNS, z vedení komise byl odvolán a poté vězněn na nátlak K. H. Franka, 1940 – 1941 několikrát zatčen a vězněn Gestapem. NA, f. NS, k. 15, sign. 39; k. 23, sign. 69 a 80; f. PŘ II – ODD/PŘ-d, karton 246, sign. 161/47 List mladých; ABS, č. 301-37-2, s. 39; ABS, č. S-122-3, s. 109; ABS, č. 305-808-2, s. 208.

orgánu zastával architekt Vladimír Grégr,¹⁹ od května 1939 též náčelník MNS kraje Velká Praha. Vedoucím tajemníkem byl Jan Hruška²⁰ a organizačním tajemníkem František Macháček.²¹

Bezprostředně po úspěšném náboru do NS se začaly vytvářet obrysy nové mládežnické organizace. Na konci dubna 1939 vydal předseda výboru NS Adolf Hrubý rozhodnutí: „bude organisována mládež obojího pohlaví ve věku 17 až 24 let v rámci Národního souručenství k soustředění všech kladných sil mladého národního pokolení...“.²² Následovala v tisku zveřejněná výzva předsedy komise pro mládež Mojžíře Koláře adresovaná české mládeži, v které volal „mladé do národního kruhu!“.²³ Pátého května se komise pro mládež dohodla na zásadách organizace nového hnutí a posléze proběhlo jmenování krajských náčelníků a místonáčelníků. V týdnu od 21. 5. do 28. 5. organizátoři provedli nábor.²⁴ Přihlásilo se 535 970 členů, což představovalo téměř stoprocentní úspěšnost.²⁵ V polovině září výbor NS rozhodl snížit věkovou hranici potřebnou ke vstupu do MNS na 15 let a rychle doplnil stavy hnutí o tyto mladé lidi.²⁶

Mládež měla svoji organizační strukturu, která kopírovala Národní souručenství, tj. kraje, okresy a místní sdružení, v čele stáli náčelníci. Hnutí bylo, stejně jako celé NS, uzavřené pro židy. Pro oslovení se používaly výrazy *bratře*, *sestro* a pozdrav *Vlasti zdar!*. Každý člen vlastnil odznak, průkazku a měl povinnost platit příspěvky.²⁷

---

¹⁹) Ing. arch. Vladimír Grégr (3. 8. 1902 – 22. 2. 1943), místopředseda komise pro MNS, krajský náčelník a člen 1. VNS, přední činitel odbojové organizace Politické ústředí, 1940 zatčen a v únoru 1943 v Berlíně popraven. Jako architekt se podílel na projektování a výstavbě Barrandova.

www.design-brothers.com/?n=158&lang=cs

²⁰) Dr. Jan Hruška (29. 4. 1911 – 2. 6. 1942), vedoucí tajemník komise pro MNS, poté tajemník organizační komise a prezidiální přednosta studijního a koordinačního oddělení výboru NS, 2. 6. 1942 popraven. NA, f. NS, k. 108; NA, f. NS, k. 8; NA, f. NS, k. 23, sign. 80; ABS, č. 325-2-6, s. 18.

²¹) František Macháček (nar. 13. 11. 1910 - ?) organizační tajemník MNS, od října 1941 do března 1942 přednosta (vedoucí tajemník) odboru zmocněnce pro mládež (nástupce po komisi pro mládež), 21. 3. 1942 zatčen gestapem, zemřel v Osvětimi. NA, f. NS, k. 108; k. 114, sign. 150; k. 68 (osobní spis Macháček); ABS, č. 305-808-2, s. 68.

²²) NA, f. NS, k. 15 (zpráva TNS z 27. 4. 1939, s. 2).

²³) NA, f. NS, k. 15 (zpráva TNS z 6. 5. 1939, s. 1 a 2).

²⁴) *List mladých*, číslo 1, 15. července 1939, ročník I, s. 2, čl. *Slovo úvodem*; rovněž: NA, f. NS, k. 8, sign. 150.

²⁵) *List mladých*, číslo 1, 15. července 1939, ročník I, s. 2, čl. *Slovo úvodem*; rovněž: NA, f. NS, k. 8, sign. 150.

²⁶) NA, f. NS, k. 114, sign. 150.

²⁷) NA, f. NS, k. 8 (organizační řád).

1.3 VZNIK LISTU MLADÝCH

Časopis byl od počátku deklarován jako nepolitický.²⁸ To mělo své závažné důvody. „V období okupace musel politický tisk vyjadřovat vůli okupanta a protektorátní správy...v opačném případě by totiž ani nemohl existovat.“²⁹ Ve vedení rozhodujících orgánů, které list zřizovaly, byly zejména na počátku okupace lidé napojení na odbojové hnutí³⁰ a tito funkcionáři nechtěli z LM vytvořit propagandistický nástroj. Časopis byl financován Národním souručenstvím.³¹ Během prvních dvou let jeho existence byl pro list nejvyšší instancí výbor NS a jeho vrcholní představitelé – prezídium a vedoucí výboru. Tyto orgány rozhodovaly o vedení listu a tím i ovlivňovaly jeho směřování a charakter. V rozhodujících otázkách se musely podřít příkazům okupačních institucí a cenzurních úřadů. Na přímém řízení týdeníku se podílel orgán výboru NS „komise pro mládež“, od počátku roku 1940 přeorganizovaný na „odbor zmocněnce pro mládež“. Jak jsem již zmínil výše, vedení těchto sborů zároveň spravovalo Mládež Národního souručenství.

Založení *Listu mladých* proběhlo velice rychle. Po zformování mládežnické organizace a úspěšném náboru začaly na konci května 1939 dané výbory připravovat akce související se zrodem nového periodika a již v polovině července téhož roku vyšlo první číslo.

Na vzniku LM se hlavní měrou podílela komise pro Mládež NS spolu s tiskovou a propagační komisí. Tyto orgány nejdříve pro členy hnutí vypsaly soutěž o název časopisu, kterou organizovaly prostřednictvím místních sdružení MNS. V tomto smyslu dopisem informovaly okresní náčelníky, kteří měli ve svých oblastech za úspěch akce osobní zodpovědnost. Funkcionáři v úvodu dopisu naznačili důvody pro vznik nového periodika: „Česká mládež projevila krásným výsledkem náborové akce....svůj živý zájem o osud mladých a životní otázky národa. Má-li být tento úspěch mladých dovršen, musí býti naše hnutí vybaveno všemi moderními organizačními prostředky. Především musí míti svůj tisk. Tisk jednotný a dobrý.“³² Autoři textu zároveň prozradili hlavní cíle soutěže, jimiž bylo zapojení mládeže do rozhodování, projevení zájmu o vlastní tisk a propagace nového periodika. Pro vítěze klání bylo připraveno 13

---

²⁸) NA, f. PR, k. 40, sign. časopisecká tabulka 6839 LM.

²⁹) Pasák, T.: *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v českých zemích z let 1939 – 1945*, s. 47.

³⁰) Viz 3. kapitola, podkapitola 3.1.4.

³¹) NA, f. PR, k. 246, sign. 161/47 LM.

³²) NA, f. NS, k. 25, sign. 150.

hodnotných cen: motocykl, motokolo, sportovní vzduchovka a deset jízdnicích kol. Ihned po dopisu obdržely místní skupiny reklamní letáky, jejichž součástí byl vratný kupón, kam zájemci o účast v soutěži museli vyplnit svůj název časopisu, náměty na témata a zároveň si list závazně objednat. Navrhované jméno mělo co nejuvýstižněji vyjadřovat program nového týdeníku: „Chceme Vám dáti noviny, které by byly opravdu Vaše. Noviny, které by tlumočily Vaše plány, hájily Vaše snahy a zastávaly Vaše životní zájmy.“³³ Akce původně probíhala ve dnech od 1. 6. do 14. 6., ale pro velký úspěch byla o čtyři dny prodloužena. Podle zprávy TNS³⁴ se sešlo přes 24 000 návrhů.³⁵ Organizátoři považovali soutěž za velmi zdařilou. Velký ohlas hodnotili jako důkaz, „že mládež má živelný zájem o veřejnou činnost“, kterou chce „prolnout čistými a novými myšlenkami a ideály“.³⁶ Ceny dne 10. 7. 1939 rozdělil speciálně ustanovený výbor³⁷ složený z členů propagačně-tiskové a mládežnické komise, zástupce tiskového podniku Melantrich³⁸ a vedoucího redaktora budoucího časopisu Ladislava Macha.³⁹

Tisková služba Národního souručenství předem informovala o vydání nového časopisu protektorátní tisk oznámením z 8. července 1939,⁴⁰ které následující den přetiskly celostátní noviny.⁴¹ Pro nadpis tiskové zprávy již použila název *List mladých* a označení „časopis Mládeže Národního souručenství“ spolu s informací, že periodikum vyjde 14. července 1939. Ve skutečnosti první číslo vyšlo až 15. července s hlavičkou „týdeník Mládeže Národního souručenství.“ Z obsahu sdělení vyplývá, že o jménu listu rozhodli zástupci komise pro mládež a komise tiskové. *List mladých* byl též funkcionáři MNS propagován v rozhlasu, v pravidelném „okénku Národního souručenství“.⁴²

Ohlas na soutěž v počtu více než 24 000 odpovědí, vázaných na odběr listu, dával slušný základ pro rozjezd periodika. Navíc náčelníci místních skupin, kterých bylo více než 8 000, museli povinně odebírat dva výtisky, jeden pro sebe a druhý pro členy hnutí,

---

³³) NA, f. NS, k. 20, sign. 51 (dochovaný leták).

³⁴) TNS byla tiskovou agenturou NS. Oficiálně se jmenovala *Tisková služba Národního souručenství*.

³⁵) NA, f. NS, k. 15 (zpráva TNS z 19. 6. 1939).

³⁶) *List mladých*, číslo 1, 15. července 1939, ročník I, s. 2, čl. *Kdo vyhrál motocykl!*

³⁷) *List mladých*, číslo 1, 15. července 1939, ročník I, s. 2, čl. *Kdo vyhrál motocykl!*

³⁸) LM byl po celou dobu své existence tištěn vydavatelstvím Melantrich.

³⁹) Ladislav Mach (25. 6. 1909 – 20. 1. 1979), od července 1939 do června 1940 vedoucí a odpovědný redaktor LM, poté do července 1942 pouze odpovědný redaktor. V listopadu 1939 se hlásil do Národního svazu novinářů. 1951 byl redaktorem *Zemědělských novin*. Kolektiv autorů: *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů legálního českého denního tisku v letech 1939 až 1945*, s. 78.

⁴⁰) NA, f. NS, k. 15 (zpráva TNS z 8. 7. 1939).

⁴¹) *Nedělní České slovo*, č. 160, 9. července 1939, 2. vydání., s. 5; *Nedělní list*, č. 189, 9. července 1939, 2. vydání., s. 5.

⁴²) NA, f. NS, k. 15 (zpráva TNS z 12. 7. 1939).

protože se na stránkách časopisu zveřejňovaly organizační pokyny a záležitosti MNS.⁴³ S tím koresponduje uvedený počáteční náklad ve výši 40 000 kusů,⁴⁴ který na podzim roku 1939 již překročil cifru 50 000 kusů,⁴⁵ aby v dubnu následujícího roku dosáhl počtu 70 000.⁴⁶ Kromě výše zmíněných regulí (objednávka 2 čísel do každé skupiny, pro náčelníka a na nástěnku) nebyl odběr listu pro řadové členy hnutí povinný, nicméně v každé ze zhruba 8 000 místních skupin pracoval propagační referent, mezi jehož úkoly patřilo i šíření týdeníku. Tento funkcionář se staral o „odebírání *Listu mladých* ve všech hostincích, restauracích, čekárnách lékařů a ostat. veřej. místech.“⁴⁷ Na stránkách LM byly pravidelně zveřejňovány nejúspěšnější okresy v počtu získaného předplatného. Pro výchovu okresních funkcionářů MNS organizace pořádala zaškolovací kurzy tzv. činovnícké školy. Jejich účastníci měli nabyté vědomosti předávat dál na místní úrovni.

Vzhledem k „povinné“ dostupnosti⁴⁸ časopisu a celkovému počtu členů MNS, který v únoru 1940 činil 659 674 účastníků,⁴⁹ můžeme předpokládat, že dosah *Listu mladých* byl poměrně značný. Navíc se, kromě organizačních záležitostí, zveřejňovaly na stránkách listu různé praktické informace a rady sociálního či kulturního rázu, které čtenářům zvyšovaly rozhled a pomáhaly k orientaci v běžném životě. K popularitě periodika přispělo v první etapě⁵⁰ jeho vydávání přísně nepolitické zaměření a z toho vyplývající absence nacistické propagandy.⁵¹ To se zásadně změnilo v dalších fázích vývoje časopisu, což se odrazilo i na nákladu, který se v roce 1942 pohyboval ve výši 30 000 až 35 000 kusů.⁵²

Komise pro MNS oznámila vydávání nového časopisu příslušným úřadům 7. července 1939.⁵³ Majitelem a vydavatelem byl označen třicetiletý JUDr. Mojmír Kolář

---

⁴³) „LM, je váš časopis, kde budou současně otiskovány zprávy organizační, pokyny a informace pro vaši práci v MNS. Je proto samozřejmé, že tento časopis musejí odebírat všichni funkcionáři, hlavně místní náčelníci. Pro ně je odběr jednoho výtisku povinný. List mladých je...také jediným propagačním prostředkem, který současně obstarává styk vedení se všemi členy a proto je nutné zařídit, aby byl čten všemi členy...proto je povinna každá skupina odebírat jeden výtisk do spolkové místnosti, nebo pro vyvěšení ve skříňce. *List mladých*, číslo 2, 15. srpna 1939, ročník I, s. 8.

⁴⁴) NA, f. PŘ II – ODD/PŘ-d, k. 246, sign. 161/47 List mladých.

⁴⁵) NA, f. NS, k. 8 (*Organizační pokyny pro činovníky NS*, číslo 1, 6. října 1939, s. 3).

⁴⁶) NA, f. NS, k. 8 (*Věstník NS*, číslo 5, 19. dubna 1940, s. 22).

⁴⁷) Pravidla pro práci propagačního referenta MNS „Co dělá propagační referent?“ mají 19 bodů, LM se týkají body 4 a 5: „4. Postará se o odebírání *Listu mladých* ve všech hostincích, restauracích, čekárnách lékařů a ostat. veřej. místech. 5. Zařadí časopis do čítárny MNS, ...“. NA, f. NS, k. 114, sign. 150.

⁴⁸) Viz. odkaz č. 43.

⁴⁹) NA, f. NS, k. 114, sign. 150.

⁵⁰) Vývojové etapy listu jsou popsány v 3. kapitole.

⁵¹) Z pochopitelných důvodů existovaly výjimky, k nimž patřilo povinné informování o mimořádných událostech, které bylo samozřejmě velmi tendenční a poplatné době. Týkalo se to např. uzavření VŠ a poprav studentů v listopadu 1939. *List mladých*, číslo 17, 25. listopadu 1939, ročník I, s. 1.

⁵²) NA, f. PŘ II – ODD/PŘ-d, k. 246, sign. 161/47 List mladých.

⁵³) NA, f. PŘ II – ODD/PŘ-d, k. 246, sign. 161/47 List mladých.

za komisi pro Mládež NS. Odpovědným redaktorem se stal stejně starý Ladislav Mach, který LM i řídil. O směřování listu rozhodovala redakční rada vedená předsedou M. Kolářem.⁵⁴ V radě zasedali místopředseda komise pro Mládež V. Grégr, organizační tajemník F. Macháček, předseda tiskové a propagační komise Oldřich Suchý,⁵⁵ vedoucí tajemníci těchto komisí J. Hruška a Josef Kulajta,⁵⁶ prezidiální zpravodaj Kulturní rady⁵⁷ Richard Kazda,⁵⁸ místopředseda sociální komise Leopold Vaverka⁵⁹ a vedoucí redaktor L. Mach.

1.4 VEDENÍ LISTU

V počátečním období byla za majitele a vydavatele týdeníku označena vždy jedna konkrétní osoba, vedoucí činitel mládeže nebo NS, která zastupovala daný orgán, komisi pro mládež nebo výbor Národního souručenství. Později daná osoba vystupovala již sama za sebe (není-li uvedeno jinak, jsou níže uvedená data převzata z časopisecké tabulky, korespondence s PŘ⁶⁰ a tiráže).

Od července do prosince 1939 byl majitelem a vydavatelem (za komisi pro mládež) předseda komise JUDr. Mojmír Kolář. V prosinci 1939 vedoucí výboru NS Nebeský komisi rozpustil a prezídium výboru Národního souručenství pověřilo prozatímním majitelem a vydavatelem LM vedoucího tajemníka mládeže JUDr. Vladimíra Dostála.⁶¹ Od ledna 1940 do června 1941 vykonával funkci majitele a vydavatele (za výbor NS)

---

⁵⁴) *List mladých*, číslo 2, 15. srpna 1939, ročník I, s. 8.

⁵⁵) Dr. Oldřich Suchý (1892 – 1973), předseda komise pro tisk a propagandu, člen 1. VNS, vrchní rada Zemědělské rady, bývalý poslanec za agrární stranu, vězněn nacisty. NA, f. NS, karton 23, sign. 69, 70, 80; www.cibulka.net/nnoviny/nn1995/nn2495/obsah/3.htm.

⁵⁶) Josef F. Kulajta, šéfredaktor brněnského denního bulletinu *UBE (UNIVERSAL – BULLETIN)*, 1939 – 1940 vedoucí tajemník komise pro tisk a propagandu, zahynul v koncentračním táboře. NA, f. NS, k. 23, sign. 80; ABS, č. S-122-3, s. 109 a č. 305-808-2, s. 69.

⁵⁷) Kulturní rada měla na starosti kulturní a školské záležitosti NS. NA, f. NS, k. 15 (zpráva TNS 1. 7. 1939).

⁵⁸) Richard Kazda (27. 9. 1905 - ?), odborný učitel z Hodonína, 1937 – 1938 předseda kulturní komise republikánského dorostu, poté prezidiální zpravodaj Kulturní rady NS, 1939 – 1940 místopředseda veřejnozaměstnanecké komise a poté zmocněnec odboru pro věci veřejnozaměstnanecké, člen 1. VNS a 2. VNS. NA, f. NS, k. 20, sign. 49; k. 23, sign. 69, 70, 74, 75; ABS, č. S-122-3, s. 109.

⁵⁹) Leopold Vaverka (1894 – 1973), místopředseda sociální komise, člen 1. VNS, sociálně demokratický poslanec a novinář. NA, f. NS, k. 23, sign. 69, 70, 71, 80; www.snemovna.cz/eknih/1935ns/ps/stenprot/022schuz/s022012.htm

⁶⁰) NA, f. PŘ, k. 40, sign. časopisecká tabulka 6839 LM a korespondence s PŘ: NA, f. PŘ, k. 246, sign. 161/47 LM.

⁶¹) JUDr. Vladimír Dostál (11. 7. 1913 - ?), 1. 4. – 5. 12. 1939 tajemník osobního referenta NS, v prosinci 1939 prozatímní majitel a vydavatel LM, 6. 12. 1939 – 7. 10. 1941 přednosta odboru pro mládež, 8. 10. 1941 – 28. 10. 1942 přednosta školského odboru, poté do prosince 1942 přidělený tajemník odboru pro výchovu a kulturu, 8. 12. 1942 – 28. 2. 1943 náměstek generálního tajemníka NS. NA, f. NS, k. 42, sign. 51-11-2 (Dostál-osobní spis).

generální tajemník NS JUDr. Vladimír Mrazík.⁶² V květnu 1941 list převzal ústřední propagační činovník MNS Jan Macura,⁶³ který současně zastával i funkci šéfredaktora.⁶⁴ Macura se nejdříve v květnu stal šéfredaktorem a v červnu 1939 oficiálně i majitelem a vydavatelem, ale již ne za výbor NS. Od července do září 1942 byl dle tiráže Macura pouze vydavatel. V tomto období se časopis již dostal zcela pod vliv nově zřízené státní mládežnické organizace „Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě“.

List řídil odpovědný a vedoucí redaktor nebo šéfredaktor, nicméně během vydávání časopisu došlo na tomto místě k několika změnám a určení skutečného šéfredaktora je někdy obtížné.

Prvním odpovědným a vedoucím redaktorem byl až do konce května 1940 Ladislav Mach. Poté, do července 1942, zastával pouze funkci odpovědného redaktora. Od června 1940 do jara 1941 časopis vedl Karel Werner.⁶⁵ Podle zprávy zveřejněné v LM byl Werner vedoucím výboru NS pověřen vedením politické části redakce.⁶⁶ Ve věstníku NSN *Tisk a novináři* se objevilo oznámení, že Werner „převzal vedení týdeníku Mladého Národního souručenství *List mladých*...“.⁶⁷ Oficiálním vedoucím redaktorem Werner nebyl, protože v časopisecké tabulce, v korespondenci s PŘ, ani v tiráži se jeho jméno nevyskytuje. Na vedoucím místě v LM v témže období figuruje ještě generální tajemník NS Mrazík, který je v publikaci „Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů legálního českého denního tisku v letech 1939 až 1945“

---

⁶²) JUDr. Vladimír Mrazík (23. 11. 1887 – 1. 4. 1970), senátní rada Nejvyššího správního soudu, 1939 – 1941 generální tajemník NS, 1940 - 1941 šéfredaktor LM, leden 1940 – červen 1941 majitel a vydavatel (za výbor NS) *Listu mladých*. Květen 1941 zproštěn funkce generálního tajemníka NS a v září 1941 zatčen, do dubna 1945 vězněn. V 50. letech strávil 3 roky ve vězení. Kolektiv autorů: *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů...*, s. 83. NA, f. PŘ, k. 246, sign. 161/47 LM.

⁶³) Jan Macura (24. 2. 1918 - ?), vedoucí inzertního oddělení firmy Baťa, 1941 - 1942 ústřední propagační činovník MNS, od 15. 5. 1941 do léta 1942 šéfredaktor LM a od 17. 6. 1941 do července 1942 majitel a vydavatel *Listu mladých*, červenec – září 1942 vydavatel LM, 1944 vězněn v Terezíně. NA, f. PŘ II – ODD/PŘ-d, k. 246, sign. 161/47 *List mladých*; NA, f. NS, k. 114, sign. 150; NA, f. Hrubý Adolf, k. 59, sign. 48-84-51 a k. 66, sign. 48-92-1, s. 55; *List mladých*, číslo 25, 21. června 1941, ročník III, s. 3; tiráž LM.

⁶⁴) Od čísla 25 z 21. června. 1941 (3. ročník LM) je v tiráži uvedeno „Vydavatel a majitel Jan Macura, ústř. prop. činovník Mládeže Nár. souručenství.“, tedy již ne „za výbor NS“. Od února 1942 je LM vyčleněn z MNS stává se týdeníkem veškeré české mládeže (více v 3. kapitole) a v tiráži je od čísla 8 z 21. února 1942 (4. ročník LM) uvedeno „Vydavatel, majitel a šéfredaktor Jan Macura.“.

⁶⁵) Karel Werner (20. 10. 1906 – 22. 4. 1947), člen tzv. aktivistické sedmičky nejhrolivějších kolaborantských novinářů, přesvědčený fašista, 1940 – 1941 vedl LM, od jara 1941 do 1943 šéfredaktor *Poledního listu*, od května 1943 do května 1945 šéfredaktor *Večerního Českého slova*, po válce popraven. Kolektiv autorů: *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů...*, s. 134.

⁶⁶) *List mladých*, číslo 22, 15. června 1940, ročník II, s. 2.

⁶⁷) *Tisk a novináři*, číslo 1, září 1940, ročník XV, s. 12.

uveden jako šéfredaktor z let 1939 – 1940.⁶⁸ Pravděpodobněji tuto funkci zastával až od té doby co se stal majitelem a vydavatelem, od ledna 1940 do června (šéfredaktor do května) 1941, protože do této chvíle v souvislosti s časopisem vůbec nefiguruje.⁶⁹ Provozní záležitosti, jakými byla žádost o povolení dvojčísla v dubnu jednačtyřicátého roku, vyřizoval s PŘ odpovědný redaktor Mach. Od 15. 5. 1941 do léta 1942 byl šéfredaktorem listu jeho pozdější majitel a vydavatel Jan Macura. Od července 1942 až do zániku týdeníku v září 1942 byl odpovědným a vedoucím redaktorem Vladimír Dejmek.⁷⁰

2. POSTAVENÍ LEGÁLNÍHO TISKU V PROTEKTORÁTĚ

2.1 KONTROLNÍ ORGÁNY

Ihned po začátku okupace se nacisté snažili ovládnout veškerá česká média. Nejdříve zřídili prozatímní německou služebnu pro tisk, podřízenou šéfu civilní správy německého okupačního velitelství⁷¹ a zároveň dostali pod svou kontrolu příslušný český cenzurní úřad, kterým bylo Ústředí tiskové dozorcí služby při tiskovém odboru předsednictva ministerské rady. Po konci vojenské správy a vybudování úřadu říšského protektora zde Němci ustanovili kulturně politické oddělení, v jehož rámci vznikla tzv. skupina Tisk, která neomezeně vládla českým novinám. Prostřednictvím těchto orgánů začali nacisté různými pokyny a směrnicemi regulovat a kontrolovat obsah tisku. Bylo např. zakázáno podávat zprávy o dislokaci německé armády, o sebevraždách a zatýkání, výrazně se omezilo zahraniční zpravodajství.⁷² Dále se nesměly objevovat teoretické úvahy o novém státoprávním uspořádání a tisk měl psát tak, „aby se zakořenilo vědomí,

---

⁶⁸) Kolektiv autorů: *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů...*, s. 83.

⁶⁹) Až na zmínku ve „Slovníku odpovědných redaktorů a šéfredaktorů“ o působení Mrazíka na šéfredaktorském místě v LM žádné jiné náznaky nejsou, kromě schválení nástupu Macury místo Mrazíka příslušným úřadem, kde se uvádí, že V. Mrazík oznámil „místo něho (myšleno Mrazíka – autor) bude nyní vydavatelem, nakladatelem a šéfredaktorem periodického tiskopisu *List mladých* p. Jan Macura...“ NA, f. PŘ, k. 246, sign. 161/47 LM.

⁷⁰) Vladimír Dejmek (23. 6. 1921 - ?), redaktor *Večerního českého slova*, od července do září 1942 vedoucí a odpovědný redaktor LM, poté člen a funkcionář státní mládežnické organizace Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě, odpovědný redaktor časopisu této organizace *Zteč*, 1940 – 1941 člen fašistické organizace Vlajka, po válce odsouzen k 5 letům vězení. Kolektiv autorů: *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů...*, s. 29.

⁷¹) Pasák, T.: *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků...*, s. 48.

⁷²) Pasák, T.: *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků...*, s. 49.

že protektorát je součástí říše, která chrání jeho zájmy a že jsou dány možnosti jeho dalšího vývoje v rámci říše“.⁷³

Kulturně politické oddělení při Úřadu říšského protektora vedl fanatický nacističtí Karl von Gregory,⁷⁴ do čela skupiny Tisk byl 12. června 1939 jmenován Wolfgang Wolfram von Wolmar.⁷⁵ Těmto okupačním institucím byl podřízen tiskový odbor předsednictva ministerské rady (TO PMR), který prostřednictvím Ústředí tiskové dozorcí služby (ÚTDS) prováděl cenzuru a na základě pokynů nadřízeného německého úřadu vydával instrukce, kterými tisku určoval co může nebo nesmí publikovat. Vedoucím TO PMR byl nejdříve Zdeněk Schmoranz,⁷⁶ jenž dosadil vybrané důstojníky bývalé československé armády na místa okresních tiskových referentů a vybuodoval z nich ilegální zpravodajskou síť. Nacisté tyto odbojáře odhalili a 25. srpna 1939 zatkli, včetně Schmoranze.⁷⁷ Na jeho místo nastoupil Arnošt Bareš,⁷⁸ který byl zatčen již 12. září 1939. Poté TO PMR vedl František Hoffman,⁷⁹ jehož okupanti zatkli na jaře 1941 a nahradili ho Ctiborem Melčem.⁸⁰ Ten ve stejné či podobné funkci setrval až do konce války.⁸¹ V lednu 1942 převzala tisk pod svojí pravomoc, v rámci protektorátní správy,

---

⁷³) Pasák, T.: *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků...*, s. 50.

⁷⁴) Karl von Gregory (1899 – 1944), bývalý tiskový atašé německého velvyslanectví v Praze, prosadil trojstupeňovou cenzuru českého tisku (v rukopise, ve stránkovém obtahu a ve vytištěném periodiku před jeho distribucí – Tomášek, D.: *Nacistická cenzura v Protektorátě Čechy a Morava*, s. 4), 1939 – 1942 vedl kulturně politické oddělení při Úřadu říšského protektora. Pasák, T.: *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků...*, s. 51.

⁷⁵) Wolfgang Wolfram von Wolmar (9. 6. 1910 – 2. 12. 1987), v roce 1934 vyhoštěn z Československa pro nacistickou činnost, 1939 – 1943 vedl skupinu Tisk při kulturně politickém oddělení Úřadu říšského protektora, po nástupu do vedení tohoto úřadu se aktivně se podílel na zatýkání českých odbojářů, jeho politická a perzekuční činnost podstatně ovlivnila působení českého tisku. Pasák, T.: *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků...*, s. 52, 53.

⁷⁶) Zdeněk Schmoranz (27. 7. 1896 – 18. 8. 1942), od prosince 1938 do srpna 1939 přednosta TO PMR, vybuodoval odbojovou organizaci. V srpnu 1939 zatčen a v srpnu 1942 v Berlíně popraven. Kolektiv autorů: *Řízení tisku v letech 1939 – 1945: analýza protektorátních tiskových porad*, s. 275, dostupné z http://publication.fsv.cuni.cz/attachments/243_235_Analyza_protektoratni_tiskove_porady.pdf.

⁷⁷) Pasák, T.: *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků...*, s. 52.

⁷⁸) Arnošt Bareš (22. 12. 1898 - ?), od 1938 do 1939 ředitel oddělení politického zpravodajství ČTK. Na přelomu srpna a září 1939 krátce vedl TO PMR, v září 1939 zatčen a v listopadu 1941 odsouzen za podíl na organizaci Schmoranzovy skupiny. Roku 1945 propuštěn. Kolektiv autorů: *Řízení tisku v letech 1939 – 1945: analýza protektorátních tiskových porad*, s. 275, dostupné z http://publication.fsv.cuni.cz/attachments/243_235_Analyza_protektoratni_tiskove_porady.pdf.

⁷⁹) JUDr. František Hoffman (23. 11. 1891 – 23. 5. 1942), tajemník Syndikátu československých novinářů. Šéfredaktorem TO PMR od září 1939 do května 1941, kdy byl zatčen. Zemřel na následky mučení v Osvětimi. Kolektiv autorů: *Řízení tisku v letech 1939 – 1945: analýza protektorátních tiskových porad*, s. 275, dostupné z http://publication.fsv.cuni.cz/attachments/243_235_Analyza_protektoratni_tiskove_porady.pdf.

⁸⁰) Ctibor Melč (7. 12. 1892 – 1978), od září 1939 zástupce a od května 1941 šéfredaktor TO PMR. 1942 – 1945 vedoucí II. sekce Ministerstva školství a lidové osvěty (redakční služba a tisková dozorcí služba). Po válce stíhán za kolaboraci, v dubnu 1947 trestní řízení zastaveno. Kolektiv autorů: *Řízení tisku v letech 1939 – 1945: analýza protektorátních tiskových porad*, s. 275, dostupné z http://publication.fsv.cuni.cz/attachments/243_235_Analyza_protektoratni_tiskove_porady.pdf.

⁸¹) Pasák, T.: *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků...*, s. 65.

nová instituce Emanuela Moravce⁸² Úřad lidové osvěty. V červnu se tento orgán stal ministerstvem a tiskový odbor „byl vydělen z předsednictva vlády a stal se součástí ministerstva lidové osvěty.“⁸³

Po založení Národního souručenství se česká periodika formálně stala tiskovými orgány této organizace a přijala označení „List Národního souručenství“. To trvalo až do 8. srpna 1940, kdy část tiskovin začala tuto hlavičku rušit nebo měnit, protože někteří kolaborantští novináři nebyli spokojeni s mírou proněmecké aktivity členů hnutí, kterou považovali za nedostatečnou.⁸⁴

„Ustanovení Wolframova úřadu znamenalo též počátek pravidelných tiskových konferencí. Konaly se zásadně jednou týdně pro denní tisk a jednou měsíčně pro týdeníky. Byli na ně zváni šéfredaktoři a politici, popř. národohospodářští redaktoři všech novin a časopisů. Šéfredaktoři dostávali tajné pokyny, v jakém směru měli orientovat novinové zpravodajství. Na těchto konferencích byly také činěny výstrahy a výtky časopisům, jejichž články neodpovídaly stanovené linii.“⁸⁵ Kromě těchto setkání byly pokyny vydávány i prostřednictvím TO PMR. Wolmarovo oddělení bylo „nejvyšším rozhodujícím politickým úřadem pro veškerý český tisk.“⁸⁶

Dne 17. září 1939 spatřil světlo světa zásadní dokument „Souborný přehled pokynů pro tiskovou přehlídku“, v kterém byly shrnuty nejdůležitější instrukce a nařízení platná pro český tisk. Byl to tajný dokument určený pouze pro šéfredaktory a cenzurní úředníky.⁸⁷ Nahrazoval všechny pokyny uveřejněné do té doby. Nicméně i nadále kontrolní úřady vydávaly další doplňující předpisy. Dokument posiloval úlohu šéfredaktorů, kteří měli za dodržování pokynů osobní zodpovědnost, stejně jako cenzoři. Přísně zakázány byly jakékoliv zmínky o cenzuře, hodnocení hospodářství nebo zprávy o nezaměstnanosti. Mělo se vymítit vše co dávalo možnost k dvojsmyslným výkladům. Nesmělo se publikovat nic co by znevažovalo říši a její orgány, vládu a úřady. Naopak se měla věnovat zvýšená pozornost německým

---

⁸²) Emanuel Moravec (17. 4. 1893 – 5. 5. 1945), symbol kolaborace s nacisty, 1942 – 1945 ministr školství a lidové osvěty, vedoucí nové mládežnické organizace Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě, začátkem Pražského povstání spáchal sebevraždu. <http://zivotopisyonline.cz/emanuel-moravec-kolaborant>.

⁸³) Pasák, T.: *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků...*, s. 65.

⁸⁴) Dolejší, V.: *Noviny a novináři: z poznámek a vzpomínek*, s. 360.

⁸⁵) Pasák, T.: *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků...*, s. 53, 54.

⁸⁶) Tamtéž, s. 54.

⁸⁷) Souborný přehled pokynů pro tiskovou přehlídku je 34 stránkový dokument rozdělený do 9 kapitol: úkoly tisku, tisková a dozorčí služba, odpovědnost, všeobecné zásady, mimořádné poměry, říše a protektorát, věci hospodářské a sociální, vnitřní věci protektorátu, postup při tiskové přehlídce. Tamtéž, s. 59.

sociálním a kulturním zařízením.⁸⁸ „Souborný přehled pokynů pro tiskovou přehlídku“ byl „prvořadým dokumentem pro legální protektorátní tisk a jeho obsahovou stránku, neboť nám popisuje praxi a úlohu cenzury, jakož i Ústředí tiskové a dozorčí služby.“⁸⁹

Výše zmíněné orgány nebyly jedinými úřady, které hlídaly tisk. Noviny a časopisy sledovalo rovněž gestapo a nacistická bezpečnostní policie a zároveň byly pod přímým dozorem protektorátního ministerstva vnitra a jemu podřízených institucí, zejména policejního ředitelství.⁹⁰ Každý titul měl u policejního ředitelství vytvořenou tzv. časopiseckou tabulku, která se zakládala při vzniku listu a zapisovala se tam každá změna související s vydavatelem a odpovědným redaktorem, výší nákladu, sídlem, zaměřením listu, tiskárnou a periodicitou. Majitelé museli vše hlásit, respektive žádat o povolení. To se pochopitelně týkalo i *Listu mladých*. Kupříkladu 7. 4. 1941 odpovědný redaktor Mach žádal Policejní ředitelství v Praze o povolení dvojčísla 13-14, protože v čísle 13 zastaral zpravodajský úvodník, tudíž nebylo expedováno. Redakce tedy chtěla vydat o týden později dvojčísla 13-14.⁹¹ Z obsahu dokumentu též vyplývá, že vedení listu neponechalo nic náhodě a předem si zajistilo osobní souhlas vrchního rady TO PMR Hoffmana. Všechny žádosti, včetně této, byly obvykle vyřízeny kladně.

2.2 CENZURA

Cenzuru prováděli úředníci ÚTDS, část z nich seděla přímo v redakcích (tzv. domácí cenzoři). „V denících a týdenících měli vždy službu dva cenzoři české národnosti. Kromě toho působili cenzoři na Ústředí tiskové a dozorčí služby. Byli rovněž české národnosti, až na vojenské cenzory v ČTK, kteří byli Němci. Cenzoři v Ústředí tiskové a dozorčí služby dávali pokyny redakčním cenzorům, nezávislým na cenzurovaných novinách a časopisech a ti buď články schvalovali, nebo v nich nařizovali změny. V některých případech cenzoři sami články měnili, škrtili v nich a vpisovali celé věty a odstavce.“⁹² Schvalování článku mělo daný postup. Text „nejdříve prošel redakční

---

⁸⁸) Pasák, T.: *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků...*, s. 57.

⁸⁹) Pasák, T.: *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků...*, s. 59.

⁹⁰) Tamtéž, s. 53.

⁹¹) „Vzhledem k tomu, že censurně schválené číslo 13. Listu mladých nebylo expedováno, poněvadž v něm byl jako úvodník zařazen článek, který ztrácel opodstatnění při změně zahraničních událostí (Jugoslávie), žádáme snažně, aby nám bylo dovoleno označiti cenzurou schválené číslo 14. jako dvojčísla 13.-14....“ NA, f. PŘ, k. 246, sign. 161/47 LM.

⁹²) Pasák, T.: *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků...*, s. 59.

cenzurou, byl parafován a poslán do Ústředí tiskové a dozorčí služby.“⁹³ Tato praxe se obvykle týkala pražských deníků a jiného ústředního tisku. V regionech mělo ÚTDS pobočky pověřené širokou pravomocí. Ve sporných případech žádaly o posouzení ústředí služby a nakonec úřad protektora. Noviny se mohly tisknout až po úplném schválení celého obsahu a výhradním povolení ÚTDS.⁹⁴

Majitel a vydavatel *Listu mladých* (za komisi pro MNS) Mojmír Kolář musel po expedici prvního čísla sepsat na policejním ředitelství 18. 7. 1939 o této skutečnosti protokol, kde se výslovně zmiňuje souhlas cenzurního orgánu: „*List mladých*, jehož jsem vydavatelem, byl expedován z tiskárny Melantrich dne 15. července 1939. Expedice byla provedena proto, že p. Svoboda⁹⁵ z presidia min. rady telefonicky sdělil dne 15. července 1939 redaktoru časopisu Machovi, že časopis může být expedován. Beru na vědomí, že další čísla mohou vyjíti teprve tehdy, až bude vydávání časopisu povoleno příslušnými úřady.“⁹⁶

Pro cenzurní praxi byla též významná barva tužky, kterou si úředníci označovali zkontrolované texty. „V Ústředí tiskové a dozorčí služby používali cenzoři při přehlídkách kartáčových otisků tužky barvy hnědé, vojenští cenzoři tužky červené a zelené. Tzv. domácí cenzoři, kteří jako úředníci tiskové dozorčí služby byli v redakcích, používaly tužky barvy modré a k označování statí povahy vojenské měli tužku barvy fialové.“⁹⁷

2.3 WOLMAROVY TISKOVÉ KONFERENCE A LIST MLADÝCH

Jak jsem již zmínil, vedoucí skupiny Tisk při kulturně politickém oddělení Úřadu říšského protektora Wolfram von Wolmar pořádal pravidelné tzv. tiskové konference pro vedoucí představitele českého tisku, na kterých šéfredaktorům dával pokyny, zákazy a příkazy. „Tiskové konference byly v podstatě dvojí. Širší konference byly určeny redaktorům všech novin a časopisů, kdežto užší konference byly konány pouze se šéfredaktory denních listů. V zásadních otázkách si vyhradil rozhodující slovo přímo Wolfram von Wolmar, který také určoval, v jakém smyslu mají být politické události

---

⁹³) Pasák, T.: *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků...*, s. 59.

⁹⁴) Tamtéž, s. 59.

⁹⁵) O. Svoboda byl vedoucím ÚTDS, 25. 8. 1939 zatčen společně se skupinou přednosta TO PMR Zdeňka Schmoranze. Tamtéž, s. 52.

⁹⁶) NA, f. PŘ, k. 246, sign. 161/47 List mladých.

⁹⁷) Pasák, T.: *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků...*, s. 60.

komentovány.“⁹⁸ Na konferencích nechyběly též výhrůžky. Kupříkladu na setkání se šéfredaktory, které proběhlo 19. září 1941 během bojkotu tisku,⁹⁹ Wolmar na tuto zdařilou akci odboje reagoval slovy: „Jestliže český národ nepotřebuje svého tisku, může být papíru jako suroviny použito k jiným účelům. Přejeli si český národ, aby s ním bylo takto zacházeno, může vzít na to, že takovéto zacházení možno dokonale uskutečnit bez potíží.“¹⁰⁰ Varování mělo svůj reálný základ, protože již v květnu téhož roku bylo zastaveno několik deníků, večerníků a asi 300 různých časopisů z důvodu nedostatku papíru.¹⁰¹ Další redukce a omezování periodik pokračovaly až do konce války.

Pro *List mladých* byla zcela zásadní hrozba, která zazněla z Wolmarových úst na pravidelné týdenní poradě šéfredaktorů denního tisku dne 31. května 1940. V této době vrcholilo úspěšné tažení wehrmachtu Západní Evropou a pro nacisty byla trnem v oku nepolitická linie LM, na jehož stránkách chyběla německá propaganda. „Rekord v tomto směru má *List mladých*. Není v něm ani jeden obrázek, který by české mládeži osvětlil události na bojišti, a také žádný článek ba ani slovo, které by mluvilo o přeorientaci mládeže a o jejích úkolech v nových poměrech. Takové časopisy nemají žádný praktický význam a nebudou v budoucnosti povolovány. ... Bude proto nutno uvažovati o existenčním oprávnění tohoto listu.“¹⁰² Po této kritice se změnilo vedení časopisu i jeho obsah ve prospěch kolaboračního směřování (těmto událostem se podrobněji věnujeme v 3. kapitole). Další ohlasy na *List mladých* již nebyly tak významné. Pouze v srpnu 1941 si šéfredaktor Českého slova Karel Lažnovský¹⁰³ a vedoucí tiskového odboru Ctibor Melč stěžovali na dva články v LM, v kterých se objevily údajné hrubé útoky na politické novináře a jiné noviny.¹⁰⁴ Autoři zmíněných textů¹⁰⁵ v *Listě mladých*, ve skutečnosti pouze reagovali na předchozí kritické úvahy o mládeži a funkcionářích MNS na stránkách Českého slova resp. Večerního Českého slova.

---

⁹⁸) Pasák, T.: *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků...*, s. 54.

⁹⁹) „V září 1941 vyhlásily odbojové organizace bojkot české denního tisku (byl považován za nástroj nacistické propagandy). Prodej novin klesnul o 70%. Úspěch akce okupanty velmi zneklidnil. Pasák, T.: *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků...*, s. 62.

¹⁰⁰) Tamtéž, s. 63.

¹⁰¹) Dolejší, V.: *Noviny a novináři: z poznámek a vzpomínek*, s. 373.

¹⁰²) Končelík, J; Köpplová, B; Kryšpínová, J: *Český tisk pod vládou Wolfganga...*, s. 111.

¹⁰³) Karel Lažnovský (8. 3. 1906 – 10. 10. 1941), v roce 1941 šéfredaktor Českého slova, člen tzv. aktivistické sedmičky nejhrolivějších kolaborantských novinářů, zemřel při tzv. chlebičkové aféře, kdy byl údajně otráven během audience u tehdejšího protektorátního předsedy vlády a odbojáře generála Aloise Eliáše v září 1941. Kolektiv autorů: *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů...*, s. 75.

¹⁰⁴) Končelík, J; Köpplová, B; Kryšpínová, J: *Český tisk pod vládou Wolfganga...*, s. 384 a 390.

¹⁰⁵) *List mladých*, číslo 32, 9. srpna 1941, ročník III, s. 2 a číslo 33, 16. srpna 1941, ročník III, s. 2.

3. LIST MLADÝCH

List mladých byl založen v červnu 1939 jako týdeník Mládeže Národního souručenství. Prošel podobným vývojem jako celé Národní souručenství i samotný Protektorát, jehož politická reprezentace zpočátku částečně spolupracovala s domácím i zahraničním odbojem a snažila se odolávat germanizačnímu tlaku okupantů, aby byla postupně nahrazena kolaboranty, kteří bezvýhradně přejímali německá nařízení nebo dokonce nacistům aktivně pomáhali. *List mladých* byl založen jako kulturně společenský, výhradně nepolitický časopis, který se zabýval problémy mladých lidí, činností MNS, kulturou a sportem. Po necelém roce fungování se jeho vedení ujal aktivistický novinář a kolaborant Karel Werner, který změnil LM v politický týdeník zabývající se aktuálními událostmi z protektorátu, Evropy i celého světa. Od této chvíle začaly na první straně listu vycházet úderné články opěvující hrdinství německých vojáků, genialitu Vůdce nebo kritizující židy, prezidenta Beneše, západní spojence a Sovětský svaz. Přesto v redakci působili lidé napojení na odboj a až v naprostém závěru jeho existence list zcela ovládli kolaboranti z nově založené mládežnické organizace Kuratorim pro výchovu mládeže.

Vývoj LM můžeme rozdělit na čtyři období. Počáteční 1. etapa trvala zhruba jeden rok od úvodního čísla z července 1939 do konce května následujícího roku. Pro tuto fázi bylo charakteristické nepolitické zaměření listu, vedoucím redaktorem byl L. Mach. Druhá etapa začala v červnu roku 1940 a skončila v květnu 1941. Vyznačovala se nástupem a působením Karla Wenera, který zásadně přeměnil tvář listu v konformní kolaborantskou tiskovinu, jež se až do svého zániku prakticky nezměnila. Na to navázala 3. etapa trvající do července 1942. V této periodě časopis převzal funkcionář MNS Jan Macura, LM se odpoutával od své mateřské organizace a současně v okruhu jeho spolupracovníků začali přibývat čeští fašisté a udavači. V poslední 4. etapě, od července do září 1942 (zánik listu), se časopis dostal pod kontrolu členů Kuratoria pro výchovu mládeže, vedoucím redaktorem byl V. Dejmek.

Témata a obsah listu probereme zejména v rámci 1. etapy, protože se dále zásadně nemění. V dalších fázích se budu věnovat spíše vývoji listu a samozřejmě případným novým motivům, především politice.

3.1 I. ETAPA (7/1939 – 5/1940)

3.1.1 Úvodní vydání

List mladých vyšel poprvé 15. července 1939. Časopis měl týdenní periodicitu, nicméně hned druhé číslo se objevilo až 15. srpna, protože právě probíhaly žně a dovolené.¹⁰⁶ Rozsah prvního vydání byl dvanáct stran, ale to bylo výjimečné, běžně měl časopis osm stran, později počet kolísal mezi šesti až osmi. V případě vydání s tématickými přílohami se počet stran rozšířil obvykle o šest. Formát 2. až 4. ročníku byl tzv. běžný novinový,¹⁰⁷ u 1. ročníku menší. První půlrok se list tisknul pouze černobíle. V následujících letech se již použila červená barva u názvu a podkreslení ilustrací na prvních stranách.¹⁰⁸

V prvním čísle převládaly články týkající se organizačních záležitostí MNS a úvahy o úkolech tohoto hnutí a české mládeže. Redakce též zveřejnila výherce soutěže o jméno časopisu a komise pro Mládež NS vyhlásila „soutěž pracovní zdatnosti mladých“, kterou pojmenovala „Mladí k práci!“¹⁰⁹. Úvodní strana byla pojata slavnostně. Do pravé poloviny titulního listu redakce umístila velkou fotografii dvou mladých lidí, muže a ženy, stojících těsně za sebou a se šťastným úsměvem hledících vpřed, pod ní zarámovanou zdravici státního prezidenta Háchy¹¹⁰ a velkým písmem napsané heslo: „MLADÍ NASTUPUJÍ NA ŽŇOVÉ PRÁCE, ABY ZAJISTILI CHLÉB CELÉMU NÁRODU! Pomáháme zemědělci, pomáháme sobě, POMÁHÁME CELÉMU NÁRODU!“. Do levé části strany tvůrci umístili úvodník Dr. Mojmíra Koláře, předsedy komise Mládeže Národního souručenství a pod ním fotografii s aktuální tematikou žní. Úvodník, jemuž vévodí oficiální oslovení „Bratři, sestry!“, byl psán v budovatelsko-vlasteneckém duchu. Autor vyjadřoval uspokojení nad upevněním jednoty mládeže, čemuž měl list dále napomáhat a zároveň zformuloval úkoly časopisu:

¹⁰⁶) *List mladých*, číslo 1, 15. července 1939, ročník I, s. 1. Text umístěný vedle hlavičky listu: „2. číslo vyjde v důsledku dovolených a letní žňové akce 12. srpna. Další čísla budou už vycházet pravidelně týdně.“

¹⁰⁷) *Tisk a novináři*, ročník XIV, březen 1940, č. 7, s. 77.

¹⁰⁸) Výjimkou bylo číslo 19, 12. května 1941, III. ročník, které vyšlo u příležitosti Dne matek, zde byl název vyveden modrou barvou. Další výjimku představovala 2 čísla vydaná během událostí kolem atentátu na Heydricha, kdy byly první strany pouze černě (č. 23 a 24, 5. a 12. června 1942, IV. ročník).

¹⁰⁹) *List mladých*, číslo 1, 15. července 1939, I. ročník, s. 3.

¹¹⁰) *List mladých*, číslo 1, 15. července 1939, I. ročník, s. 1. Zdravice Háchy: „Já bych vám přál ze srdce, aby činnost vaše byla úspěšná a prosím vás, abyste neztráceli nikdy ze zřetele, že na vás padne největší část péče o to, aby národ náš zůstal zachován. To je jediné, čeho si dnes můžeme přát: *Abý národ náš zůstal zachován po stránce kulturní, hospodářské i mravní a k této činnosti volám: Vlasti zdar!*“, podepsán: „President Dr. Emil Hácha ke krajským náčelníkům M. N. S.“.

„šířiti radostné naděje do života, radost z práce a úspěchů, dosažených svědomitou prací....pěstovat zdravé pracovní závodění v dílnách, na poli, v kancelářích, aby naše generace...mohla připravit našemu národu zdravý a silný rozmach a růst.“¹¹¹ Titulní strana slouží jako charakteristický příklad vystihující styl článků celé první etapy vývoje týdeníku, jimž dominoval vlastenecký étos se zdůrazněním potřeby národní jednoty a tvrdé práce, která měla být zárukou světlé budoucnosti českého národa.

O vydání *Listu mladých* informovala Tisková služba NS.¹¹² Deníky zprávu přetiskly s menšími úpravami. Kupříkladu Polední list v sobotu 15. července na 2. straně v rubrice „Vyberte si“¹¹³ nebo o den později Nedělní České slovo, které přidalo i vlastní stručný komentář „Prvé číslo Listu mladých se dobře uvedlo.“,¹¹⁴ stejně jako Národní listy: „Nutno přiznati, že *List mladých*, pokud lze soudit podle prvního čísla, je dělán svému účelu přiměřeně a má opravdu dobrou úroveň.“¹¹⁵

3.1.2 Témata, rubriky

MNS, mládež

Pro LM byla tato témata přirozená a základní. V podstatě každou problematiku autoři pojímali z hlediska mládeže a přínosu pro mládež. Pokud se jednalo o kulturu, téměř vždy se psalo o mladých literátech, hercích, malířích či hudebnících. V případech sociální politiky se řešily problémy mládeže, stejně jako u zemědělství, průmyslu a dalších oblastí hospodářského života. Na titulní straně pravidelně vycházely zásadní články o mládeži, o jejím postavení, směřování, budoucnosti a roli celého hnutí i LM v těchto procesech. Dále se řešily úkoly mladé generace ve vztahu k vlasti, jednotě národa a práci. Na dalších stranách, zejména 2. a 3., byly probírány konkrétní záležitosti kolem studentů a učňů, řemeslné, dělnické a venkovské mládeže či mladých rodin. Samostatné rubriky měli na 6. straně dívky a mladé ženy.

---

¹¹¹) *List mladých*, číslo 1, 15. července 1939, I. ročník, s. 1

¹¹²) „První číslo Týdeníku Mládeže Národního souručenství *List mladých* právě vyšlo. Týdeník je bohatě vypraven a je v něm řada článků čelných představitelů naší mladé generace, článků odborných a zábavných a také řada obrázků. Kromě jiného je též vypsána soutěž pracovní zdatnosti dotovaná 10 cenami cest do zahraničí. Vydavatelem Týdeníku je za komisi pro Mládež Nár. souručenství předseda komise dr. Mojmír Kolář a odpovědným redaktorem L. Mach. NA, f. NS, k. 15 (zpráva TNS z 15. 7. 1939).

¹¹³) *Polední list*, č. 195, 15. července 1939, 3. vydání., s. 2.

¹¹⁴) *Nedělní České slovo*, č. 166, 16. července 1939, 2. vydání., s. 6.

¹¹⁵) *Národní listy*, č. 193, 16. července 1939, s. 2.

Časopis se samozřejmě podrobně zabýval činností své mateřské organizace. Na 1. a 2. straně se autoři zamýšleli nad programem a funkcí MNS. Na 7. straně se zaznamenávala aktivita místních skupin. K tomuto účely vznikaly různé rubriky. Organizační záležitosti celého hnutí vycházely v rubrice *M.N.S hlásí z týdne*, která ovšem v závěru prvního ročníku zanikla. Prací MNS v jednotlivých krajích nebo přímo činností okresních a místních složek se zabývaly, sloupce jejichž názvy se postupně měnily: *MNS za rámeček*, *Co se chystá*, *Z krajů*, z oblasti sportu: *Sportovní podniky MNS*, *Naše podniky*.¹¹⁶

Rubrika *Z krajů* na 7. straně postupně převládla a někdy zasahovala i na předchozí list. Tady se zveřejňovaly zprávy z okresů všech krajů. Vznikla zde tzv. „organizační část *Listu mladých*.“¹¹⁷ Z obsahu vyplývala činnost aktivita jednotlivých místních skupin. Píle členů hnutí a jejich touha po zveřejnění výsledků své práce patrně přerůstala redakci listu přes hlavu, jak dokazuje poznámka z 13. čísla: „Ne, nezlobte se, ale hnutí MNS. má více než 8000 místních skupin, 219 okresů, 19 krajů. A teď kdyby všichni psali a chtěli o sobě číst. Líbil by se vám pak List mladých. Víím, že z něj nechcete přece mít *poloúřední* věstník. Ano, oznamte nám, co chystáte, aspoň deset dní předem. Napište o nějakém mimořádném, zvláštním podniku, ale nepište zápisy o jednání.“¹¹⁸ Stranu editoval organizační tajemník MNS F. Macháček,¹¹⁹ jemuž reference o činnosti jednotlivých složek MNS zasílali propagační referenti místních skupin buď přímo nebo přes okresní činovníky.¹²⁰

Od druhého ročníku začaly vycházet samostatné mutační stránky pro jednotlivé kraje, které rubriku *Z krajů* nahradily. V této oblastní příloze, na poslední straně listu, se objevovaly zprávy pouze z daného kraje. Hned v prvním čísle druhého ročníku vyšla příloha *Mladá Boleslav* a postupně se tyto mutační stránky rozšířily na většinu krajů. Jednotlivé krajské přílohy obstarávala příslušná krajská náčelnictva MNS, která si pro

¹¹⁶) Např. *List mladých*, číslo 3, 21. srpna 1939, I. ročník, s. 7, rubrika *MNS za rámeček*: nadpis – „Mladí v Semilech usilují o lepší vzhled města“, text – „Týden čistoty, v jehož rámci zejména řada malých obcí věnovala pozornost vzhledu svých návsi, stavení, cest, koupališť a hřišť, vyvolal v MNS myšlenku provést úpravu náměstí, které je v neutěšeném stavu. Mládež NS se usnesla na dobrovolné pracovní povinnosti všech členů a o svém rozhodnutí vyrozuměla městskou radu,...“; nebo *List mladých*, číslo 10, 10. října 1939, I. ročník, s. 7, rubrika *Co se chystá*: „Frenštátsko: Při místní skupině MNS ve Vlčovicích na Frenštátsku byly zřízeny šachový a ping-pongový odbor, které hned v počátcích získaly mnoho přátel.“

¹¹⁷) NA, f. NS, k. 68 (osobní spis Macháček).

¹¹⁸) *List mladých*, číslo 13, 28. října 1939, I. ročník, s. 7. „MNS. v dopisech“.

¹¹⁹) NA, f. NS, k. 68 (osobní spis Macháček).

¹²⁰) Pravidla pro práci propagačního referenta MNS „Co dělá propagační referent?“ mají 19 bodů, zasílání zpráv o činnosti se týkají body 15 a 16: „15. Podává každých 14 dní písemnou zprávu okres. referentu o propagační činnosti v místě...“; „16. Každý týden podá rychlou zprávu o událostech v místě...*Listu mladých* do Prahy...“. NA, f. NS, k. 114, sign. 150.

jejich vedení zřizovala krajské redakční kanceláře nebo-li filiální redakce.¹²¹ Podle vyjádření vedení listu pro policejní ředitelství „Tisková odpovědnost za články a zprávy, jakož i za celý obsah mutační stránky...zůstává však výhradně v ústřední redakci Listu mladých v Praze.“¹²²

Sociální problematika

Sociální politika a úkoly Mládeže Národního souručenství v této oblasti patřily k nejzásadnějším tématům týdeníku. List se na 1., 2. a 3. straně (někdy i dalších stranách) věnoval situaci a problémům mladých učňů, dělníků a zemědělců nebo mladým rodinám a souvisejícím potížím s bydlením.¹²³

V rámci Národního souručenství byly organizovány pomocné sociální instituce. Členové komise pro Mládež NS založili na podporu nemajetných mladých novomanželů sňatkový fond *Mladí sobě*. Na stránkách časopisu se objevovala hesla¹²⁴ vyzývající čtenáře k finanční podpoře a zároveň se pravidelně zveřejňovaly průběžné výsledky s výší dosud vybrané částky, počtu žadatelů a počtu uspokojených žádostí, vše dle jednotlivých krajů.¹²⁵ Další sociální organizací, o jejíž činnosti list pravidelně informoval, byla *Radost ze života*¹²⁶, jejímž hlavním úkolem bylo vytváření lepších pracovních podmínek zaměstnanců.

Týdeník též fungoval jako poradna pro čtenáře. K tomu sloužil sloupec *Sociální poradna*, později to byly rubriky *Hlídka pracující mládeže* nebo *List mladých chrání zájmy zaměstnanců*. Pracovníci redakce radili čtenářům ohledně jejich práv v zaměstnání např. nároků na dovolenou nebo studijní volno, upozorňovali na povinnosti zaměstnavatele vůči podřízeným, zveřejňovali adresy učňovských útulků

---

¹²¹) NA, f. PŘ, k. 246, sign. 161/47 LM.

¹²²) Tamtéž.

¹²³) Např. *List mladých*, číslo 10, 10. března 1940, II. ročník, s. 8. Vedoucí a odpovědný redaktor L. Mach zde píše o bytové otázce jako o největší bolesti Prahy; nebo *List mladých*, číslo 9, 2. března 1940, II. ročník, s. 1. Článek o čtyřčlenné rodině, která již 14 let bydlí ve vagóně.

¹²⁴) Např. *List mladých*, číslo 10, 10. března 1940, II. ročník, s. 3: „PŘÍSPĚL JSI NA FOND MLADÍ SOBĚ? Příspěvkem fondu *Mladí sobě* pomáháš zakládat nové rodiny“.

¹²⁵) Např. *List mladých*, číslo 5, 3. února 1940, II. ročník, s. 3. Podle tohoto vydání bylo za první 4 měsíce uspokojeno téměř 1000 žádostí a tedy rozdělena již milionová částka (žadatelé dostávali příspěvek 1000 korun).

¹²⁶) Organizace byla obdobou německé *Kraft durch Freude*, měla 4 základní složky: *Volná chvíle*, *Česká rodina*, *Radost z práce* a *Zdravý národ*. Pasák, T.: *Pod ochranou Říše*, s. 101.

nebo poukazovali na různé zákony, vyhlášky a nařízení, které měly chránit zaměstnance.¹²⁷

Kultura

Časopis se událostem z kultury věnoval velmi podrobně. Na 4. a 5. straně vycházely recenze a zprávy o nových knihách, divadelních a filmových premiérách, výstavách, koncertech a básnických večerech. Nechyběly články o mladých, nadějných hercích, literátech, malířích či hudebnících. Pravidelně se publikovaly povídky, romány na pokračování a básně. Během prvního ročníku vznikla čtyřstránková kulturní příloha, vycházející jednou za čtrnáct dní.¹²⁸ Redakce též pořádala literární soutěže, jichž se účastnili známé osobnosti kulturního života. Mezi členy poroty soutěže z počátku druhého ročníku¹²⁹ patřili významní čeští básníci a novináři J. Seifert¹³⁰ a J. Hora¹³¹. Vítězi básnické části této soutěže¹³² se stali nadějnými literáty I. Blatný¹³³ a J. Pilař.¹³⁴

Součástí kulturní části listu byly rubriky s jednoduchými názvy: *FILM* nebo *KNIHY*. Ve filmovém oddílu vycházely recenze nových děl, názory redaktorů na filmovou tvorbu, medailonky herců. Vznikaly zde různé podrubriky, které měly obvykle krátkou životnost např.: *Mládí ve filmu* – obsahovala fotografii umělce se stručnou charakteristikou,¹³⁵ *Poznámky s parketu* – názory čtenářů na filmovou tvorbu, *Co se točí* – zprávy o připravovaných filmech. V rubrice *Knihy* se publikovaly detailní informace o nových knihách.

---

¹²⁷) Např. *List mladých*, číslo 17, 25. listopadu 1939, I. ročník, s. 7, rubrika *Sociální poradna*: „Můj zaměstnavatel požaduje, abych čas, strávený návštěvou pokračovací školy, nahradil a to v sobotu odpoledne kdy se jinak v dílně nepracuje.“ „Požadavek tvého zaměstnavatele je zcela neoprávněný. ...“.

¹²⁸) *List mladých*, číslo 5, 2. září 1939, I. ročník, kulturní příloha: „ Slovo redakce – Tato příloha Listu mladých má jeden hlavní účel: soustřediti tvorbu mladých a nejmladších českých kulturních pracovníků všech oborů. ... A konečně budeme se snažit o kulturní politiku s hlediska mládeže a bez jakékoliv úcty k rozumu domněle neomylných.“.

¹²⁹) *List mladých*, číslo 18, 27. dubna 1940, II. ročník, s. 2.

¹³⁰) Jaroslav Seifert (23. 9. 1901 – 10. 1. 1986), básník a novinář, působil ve více periodikách, za okupace v *Národní práci*, autor mnoha básnických sbírek, získal Nobelovu cenu za literaturu. www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1114&hl=seifert.

¹³¹) Josef Hora (8. 7. 1891 – 21. 6. 1945), básník a překladatel, redaktor *Českého slova*, autor mnoha básnických sbírek. http://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Hora.

¹³²) *List mladých*, číslo 18, 27. dubna 1940, II. ročník, s. 2.

¹³³) Ivan Blatný (21. 12. 1919 – 5. 8. 1990), básník a publicista, 1948 emigroval do Velké Británie, trpěl duševní poruchou, autor mnoha básnických sbírek. www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=5&hl=blatn%C3%BD.

¹³⁴) Jan Pilař (9. 9. 1917 – 19. 10. 1996), básník, spisovatel, překladatel a novinář, člen KSČ, v 70. a 80. letech 20. stol. jedna z hlavních opor tzv. normalizace v literatuře. Autor rozsáhlého literárního díla. www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1098&hl=jan+pila%C5%99.

¹³⁵) Např. *List mladých*, číslo 9, 2. března 1940, II. ročník, s. 5: „Svatopluk Beneš se slibně uvedl v českém filmu jako výrazný typ mladého muže bez obvyklé nasládlosti našich filmových milovníků.“.

Sport

Informace o sportu vycházely na poslední nebo předposlední straně časopisu. Většinou obsahovaly zprávy o sportovních akcích pořádaných Mládeží NS nebo popisy jednotlivých sportovních odvětví či úvahy o vztahu sportu a mládeže.

Politika

V této etapě to bylo marginální téma. Zpočátku vycházely stručné komentáře k aktuálnímu evropskému i domácímu dění v rubrice *Na okraji týdne*. Nicméně od září 1939 byl tento sloupec až na výjimky zrušen (v dalších ročnících se rubrika nepravidelně objevovala).

3.1.3 Autoři

Do *Listu mladých* přispívalo široké spektrum autorů. Funkcionáři ústředí MNS, oblastní náčelníci, externisté z řad básníků, hospodářských odborníků nebo čtenářů, jimž redakce otiskovala různé povídky nebo úvahy o poslání mládeže. Po celou dobu existence listu publikovali zásadní texty na první nebo druhé straně vedoucí redaktoři. Kromě členů redakce sem přispívali i ostatní novináři a publicisté zařazení v jiných organizačních složkách NS. Z hlediska žurnalistů nebyla situace v NS zcela přehledná, organizace jich měla nadbytek. V jejích počátcích sem byli redaktoři služebně přidělováni, ti pracovali v tiskových službách, *Věstníku NS* nebo v LM. Představitelé hnutí se ale snažili pomoci novinářskému svazu nabíráním jeho nezaměstnaných členů. Tito žurnalisté byli poté v NS z organizačních důvodů vedeni jako tajemníci.¹³⁶

Z představitelů MNS dostával velký prostor na stránkách listu zejména předseda komise pro mládež M. Kolář, který na titulní straně publikoval zásadní články týkající se otázek mládeže a její organizace. Kupříkladu v září 1939 vyšel na 1. straně šestého čísla článek „K podzimnímu pracovnímu nástupu M.N.S“, na kterém se kromě Koláře ještě podílel organizační tajemník MNS F. Macháček. Autoři zde shrnuli činnost hnutí, jeho poslání, jakožto i celé mladé generace, vyzdvihli sociální úkoly, zejména práci sňatkového fondu Mladí sobě a vyhlásili rozšíření obsáhlého pracovního programu o „jehož naplnění budeme všichni poctivě usilovat“, a který „Vychází z potřeb našeho

---

¹³⁶) NA, f. NS, k. 26, sign. 98 (vyjádření vedoucího VNS Fouska k požadovanému zvýšení platů redaktorů z 1. 10. 1941); *Tisk a novináři*, ročník XIV, prosinec 1939, č. 4, s. 40.

života a stane se proto spolehlivým ukazatelem našich cest.“¹³⁷ Tento článek, svým obsahem a zaměřením, patří mezi charakteristické texty první etapy vývoje listu. F. Macháček se na stránkách listu rovněž vyjadřoval k organizačním otázkám MNS. Z funkcionářů dále publikoval vedoucí tajemník MNS V. Dostál a příležitostně i další čelní představitelé hnutí. Velmi aktivní byla členka mládežnické organizace Marie Dlabačová,¹³⁸ která se při vzniku Mládeže NS podílela na náboru dívek do hnutí a iniciovala vznik sňatkového fondu Mladí sobě. Do LM nejdříve přispívala texty, v nichž vysvětlovala roli dívek v MNS, později psala články zabývající se problematikou venkova a sedláků.

Krajší náčelníci se na stránkách listu vyjadřovali k úkolům a cílům hnutí. Někteří oblastní vedoucí psali o činnosti svých skupin na organizační stránce časopisu. Za zmínku stojí náčelník MNS benešovského kraje, tajemník Kulturní rady a básník Jiří Škvor,¹³⁹ který kromě článků o kultuře zveřejňoval na stránkách listu své verše (na jaře 1940 se umístil na 3. místě v básnické části literární soutěže pořádané *Listem mladých*).

Vedoucí a odpovědný redaktor Ladislav Mach publikoval články týkající se směřování a budoucnosti mládeže, jejího hnutí i časopisu. Texty s podobnou tematikou, stejně jako články o divadle a poezii, psal člen redakce Pavel Kypr Tkadlec.¹⁴⁰ V lednu 1940 zveřejnil na 1. straně třetího čísla LM zásadní text „List mladých a politika“, v němž se jménem časopisu vyjádřil k vnějšímu nátlaku na politizaci týdeníku. Autor zformuloval jednoznačně odmítavý postoj k politice a naopak vyzdvihl a zdůvodnil nepolitické poslání časopisu: „List mladých je časopisem české mládeže. Česká mládež je soustředěna v Mládeži Národního souručenství. Jediným politickým útvarem českého národa je, podle několikerého prohlášení státního presidenta dr. Háchy – Národní souručenství. To spolu s vládou vytváří politickou linii a politicky národ vychovává. Má

---

¹³⁷) *List mladých*, číslo 6, 9. září 1939, I. ročník, s. 1.

¹³⁸) Marie Dlabačová, dcera rolníka z Poboří na Kouřimsku, členka MNS a spolupracovnice LM, v květnu 1939 jako členka organizační subkomise, vytvořené v rámci komise pro mládež, organizovala nábor dívek do MNS, v červenci 1939 svým článkem v 1. čísle LM iniciovala vznik sňatkového fondu Mladí sobě. NA, f. NS, k. 15 (zpráva TNS z 19. 5. 1939); *List mladých*, číslo 1, 15. července 1939, I. ročník, s. 6; *List mladých*, číslo 3, 27. ledna 1940, II. ročník, s. 2.

¹³⁹) Jiří Škvor (24. 6. 1916 - ?), absolvent pražské právnické fakulty, básník, člen redakce *Osvěty venkova*, od května 1939 náčelník MNS benešovského (podblanického) kraje, říjen 1939 – červen 1942 tajemník Kulturní rady. NA, f. NS, k. 94, sign. 51-63-1 (osobní spis Škvor).

¹⁴⁰) Pavel Kypr (22. 10. 1909 – 3. 10. 1976), redaktor LM, kde publikoval pod pseudonymem Pavel Tkadlec; novinář, básník, dramatik, spisovatel, 1931 – 1956 redaktor periodik v Jihlavě a Praze, za okupace činný v odboji - vězněn, autor a spoluautor knih a prací *Sedm malých práz* (1931), *Asagao* (rozhlasová hra, 1941), *Dantova Božská komedie* (1941), *Malá pevnost Terezín* (se Z. Benešem, 1947), *Nevýslovné toužení* (Studie Smetanova dramatu, 1948) a jiné. www.martinreiner.cz/163-zapomenuti-quodlibet3;www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_de_tail&id=2952

k dispozici svou tiskovou službu, rozhlas a značný počet deníků, týdeníků a ostatních listů Národního souručenství. Proto List mladých nemá politický úkol. Jeho poslání, právě tak jako poslání Mládeže národního souručenství, je ryze nepolitické. ... Proto vás prosíme, nechod'te na nás s politikou."¹⁴¹

Mládeží a úvahami o budoucnosti národa se zabíral Jan Vladyka,¹⁴² ředitel pražských učňovských besídek R. V. Vokáč¹⁴³ psal o učňovské problematice, Dr. František Hendl¹⁴⁴ o hospodářství. Uměním a kulturou se zabývali členové a spolupracovníci redakce Pavel Kypr, Karel Šubrt,¹⁴⁵ J. Kozák,¹⁴⁶ své básně zde publikoval J. Seifert, k spolupracovníkům listu patřili literáti Josef Hora a Jan Pilař. Film a sport měl na starosti Stanislav Maleček,¹⁴⁷ který své filmové referáty podepisoval pseudonymem Jiří Vlán.¹⁴⁸

V listě též dostávali prostor externisté z řad čtenářů, k jejichž příspěvkům se redaktoři vyjadřovali v rubrice *Listárna redakce*, kde se zveřejňovalo co se otiskne a co ne, vždy se jménem pisatele a stručným zdůvodněním.

Mezi fotografy časopisu patřil Karel Hájek¹⁴⁹ z Melantrichu, od ledna 1940 zaměstnanec Národního souručenství.

3.1.4 Vývoj listu a Mládeže Národního souručenství

Na rozhraní let 1939 a 1940 se udály ve vedení MNS významné změny. Dne 4. prosince 1939 vedoucí výboru Národního souručenství J. Nebeský na nátlak K. H.

---

¹⁴¹) *List mladých*, číslo 3, 27. ledna 1940, II. ročník, s. 1.

¹⁴²) Totožnost tohoto autora není potvrzena, jistý Jan Vladyka byl funkcionářem Národního sjednocení. 1940 – 1941 spolupracovník LM. NA, f. 225, k. 1169, sign. 2, s. 128.

¹⁴³) R. V. Vokáč, ředitel pražských učňovských besídek, 1939 – 1940 spolupracovník LM. *List mladých*, číslo 1-2, 14. ledna 1940, II. ročník, s. 3.

¹⁴⁴) Dr. František Hendl, 1940 spolupracovník LM v hospodářské tematice.

¹⁴⁵) Karel Šubrt, 1940 - 1941 kulturní referent *Listu mladých*, zabýval se především filmem, divadlem a literaturou.

¹⁴⁶) J. Kozák, 1940 výtvarný referent LM. *List mladých*, číslo 21, 25. května 1940, II. ročník, s. 6.

¹⁴⁷) Stanislav Maleček (12. 1. 1917 - ?), student, 1939 – 1940 sportovní a filmový redaktor LM, u článků o filmu užíval pseudonym Jiří Vlán, u sportu většinou své jméno. V roce 1940 zatčen a v březnu 1941, spolu s dalšími 9 Čechy v Berlíně odsouzen a poté do února 1942 vězněn v trestnici Amberg, po propuštění do léta 1942 opět přispíval do LM, člen Sociální demokracie, poslanec Národního shromáždění. ABS, č. 134-879-3 a č. 305-849-7, s. 68.

¹⁴⁸) ABS, č. 315-247-3, s. 22.

¹⁴⁹) Karel Hájek (22. 1. 1900 – 31. 3. 1978), významný český novinářský fotograf, osobní fotograf prezidenta Beneše, od roku 1932 působil v Melantrichu, od 1. 1. 1940 zaměstnán v NS, od roku 1945 působil v periodiku *Svět v obrazech* a v řadě světových časopisů. http://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_H%C3%A1jek; NA, f. NS, k. 108 (kartotéka NS).

Franka komisi pro Mládež NS rozpustil¹⁵⁰ a prozatímně pověřil vedením mládeže tajemníka NS Vladimíra Dostála,¹⁵¹ aby od konce prosince 1939 zmocnil vedením veškeré agendy mládeže¹⁵² Františka Schwarzenberga.¹⁵³ Vladimír Dostál zůstal v čelné pozici organizace ve funkci vedoucího tajemníka. V důsledku těchto reorganizací se změnil i formální majitel a vydavatel listu z Koláře na generálního tajemníka Mrazíka.¹⁵⁴

Vrcholnými funkcionáři Mládeže NS i celého hnutí byli lidé, kteří měli kontakty na odbojové hnutí nebo v něm byli přímo zapojeni.¹⁵⁵ To se projevilo i na vedení Listu mladých, jehož někteří redaktoři se rovněž zúčastnili odboje a byly nacisty perzekuováni. Na počátku druhého ročníku v lednu 1940 redakce ignorovala nařízení cenzorů a vydala zakázané články. List mladých „předložil k tiskové prohlídce třetí číslo ročníku 1940, v němž byla celá řada závadných míst. Když toto číslo nebylo uvolněno, pokračoval ve vydávání tím, že sestavil nové třetí číslo, které bylo celkem nezávadné, ale do čtvrtého čísla zařadil rukopisy ze zadržovaných textů původního třetího čísla i s místy, která byla závadná. Toto číslo pak i s těmito místy vyšlo.“¹⁵⁶ Skutečnost byla ovšem z pohledu úřadů ještě horší, protože třetí (opravené) číslo vyšlo v řádném termínu 27. ledna a standardně po týdně, tedy 3. února, vyšlo již páté číslo. Problémové čtvrté vydání se objevilo ve zcela neregulérním termínu 30. ledna, tedy mezi těmito pravidelnými čísly. Čtvrté číslo, kam redakce zařadila cenzurou zamítnuté články, můžeme označit za jakési náhradní vydání. Navíc došlo ke kuriózní situaci v obsahu pražské přílohy, která právě v třetím čísle vyšla poprvé. Podle článku „Nástup Listu

---

¹⁵⁰) K. H. Frankovi se nelíbilo, že komise označila čepici stejnojmenně MNS názvem *Masaryčka*. Česká policie údajně preventivně zatkla vedení komise a na 5 dní uvěznila, aby předešla jejich zatčení Gestapem. ABS, č. 301-37-2, s. 39.

¹⁵¹) *List mladých*, číslo 19, 9. prosince 1939, I. ročník, s. 7.

¹⁵²)) NA, f. NS, k. 8 (Věstník NS, číslo 1, 20. ledna 1940, II. ročník, s. 3).

¹⁵³) Prof. princ František Schwarzenberg (24. 3. 1913 – 9. 3. 1992), český právník, diplomat a politolog, od prosince 1939 do června 1940 zmocněnec VNS pro mládež, člen 1. VNS, 1939 – 1940 působil jako spojka protektorátních politiků s Londýnem, po válce diplomatický zástupce ČSR ve Vatikánu, v roce 1948 emigroval. Končelík, J; Köpplová, B; Kryšpínová, J: *Český tisk pod vládou Wolfganga...* s. 108; NA, f. NS, k. 23, sign. 69, 80.

¹⁵⁴) Viz. 1. kapitola, podkapitola 1.4 *Vedení listu*.

¹⁵⁵) Zpráva ze setkání Feierabenda (člen protektorátní vlády, který v lednu 1940 emigroval do Anglie) s Benešem z 9. března 1940: „Feierabend dále Benešovi oznámil, že „celé Národní souručenství je spolehlivé, stojí za zahraničním odbojem, jmenovitě bezvýhradně za Benešem jde Mladé souručenství v čele s dr. Schwarzenbergem““. Pasák, T.: *Pod ochranou Říše*, s. 201; Náčelník MNS kraje Velká Praha V. Grégr byl za pomoc při útěku Feierabenda popraven. Pasák, T.: *Český fašismus a kolaborace...*, s. 312; Nacistickým vězením prošel též gen. tajemník NS a šéfredaktor LM V. Mrazík. Kolektiv autorů: *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů...*, s. 83. Vladimír Mrazík byl Němci pokládán za „negativního ducha Národního souručenství“. Pasák, T.: *Pod ochranou Říše*, s. 290.

¹⁵⁶) Pasák, T.: *Český periodický tisk na počátku okupace ve světle cenzury a jejích opatření*, s. 170 (záznam z jednání šéfa TO PMR Fr. Hoffmana s vedoucím NS J. Nebeským 6. února 1940).

mladých ve Velké Praze¹⁵⁷ měli čtenáři mít v rukou již 2. číslo přílohy *Praha*, a naopak v dalším (závadném) čtvrtém vydání, kdy vyšla tato příloha již podruhé, byl zveřejněn zahajovací text pražské stránky, z něhož vyplynulo, že vydání přílohy bylo zahájeno teprve tímto číslem.¹⁵⁸

Po tomto činu následovala zpřísnující opatření: „tisková autonomie tohoto listu bude zrušena, kartáčové obtahy každého připravovaného čísla budou prohlédnuty před odesláním do cenzury Königem (V. König byl spojovací úředník mezi Národním souručenstvím a Tiskovým odborem předsednictva ministerské rady – TP) a v tiskovém odboru budou po první přehlídce a cenzuře předkládány ještě dr. Hoffmanovi nebo Melčovi...“.¹⁵⁹

V 3. čísle druhého ročníku vyšel již výše zmíněný článek¹⁶⁰ Pavla Kypra Tkadlece „List mladých a politika“, v kterém autor zformuloval odmítavý postoj redakce k politickému zpravodajství. To bylo ovšem pouze zbožným přáním vlastenců z MNS i *Listu mladých*. Po tomto vrcholném období celého hnutí i časopisu vývoj nezadržitelně směřoval, v souladu s posuny v celém protektorátu, k politizaci listu a uchopení jeho otěží kolaboranty.

3.1.5 Vývoj Národního souručenství a protektorátu

Během podzimu 1939 se vystřídali vedoucí představitelé NS. Po zatčení 1. generálního tajemníka Š. Drgáče z přelomu srpna a září nastoupil do této funkce senátní rada Nejvyššího správního soudu V. Mrazík a koncem října 1939 vystřídal ve funkci vedoucího výboru Národního souručenství, odvolaného Adolfa Hrubého, jeho dosavadní náměstek Josef Nebeský, který 10. listopadu pronesl na schůzi NS odvážný vlastenecký projev.¹⁶¹

Na podzim 1939 proběhly na území celého protektorátu mohutné protiněmecké demonstrace, které vyústily v uzavření českých vysokých škol a exekuce činovníků studentských svazů. „Mezi českými vlastenci popravenými 17. listopadu 1939 byli funkcionáři Mladého Národního souručenství a doc. dr. Josef Matoušek, člen vedení

¹⁵⁷) *List mladých*, číslo 3, 27. ledna 1940, II. ročník, s. 8.

¹⁵⁸) *List mladých*, číslo 4, 30. ledna 1940, II. ročník, s. 8.

¹⁵⁹) Pasák, T.: *Český periodický tisk na počátku okupace ve světle cenzury a jejích opatření*, s. 171 - záznam z jednání šéfa TO PMR Fr. Hoffmana s vedoucím NS J. Nebeským 6. února 1940.

¹⁶⁰) Viz. podkapitola 3.1.3 *Autoři* (v této kapitole).

¹⁶¹) Pasák, T.: *Pod ochranou Říše*, s. 193.

Národního souručenství.“¹⁶² V prosinci 1939 byla zakázána činnost všech sekretariátů Národního souručenství v olomouckém kraji.¹⁶³ V lednu 1940 emigrovali dva ministři protektorátní vlády. Na útěku jednoho z nich, ministra zemědělství Feierabenda, se podílel krajský náčelník MNS a zároveň člen odboje V. Grégr.¹⁶⁴ Po této události proběhla rekonstrukce kabinetu, ale i poté nacisté stále pohlíželi na vládu s nedůvěrou.¹⁶⁵

Protektorátní reprezentace nicméně, v důsledku sílícího tlaku okupantů, slevovala ze svých retardačních snah.¹⁶⁶ K výročí okupace 15. března 1940 poslal Hácha Hitlerovi pozdravný telegram, v němž děkoval Vůdci za poskytnutou ochranu Protektorátu (v textu též použil nacistický pozdrav „Sieg Heil!“)¹⁶⁷ a vedoucí výboru NS Nebeský pronesl na slavnostním zasedání výboru konformní projev, v kterém ocenil vzkvétající protektorátní hospodářství.¹⁶⁸ Vzhledem k válečným úspěchům Německa v Západní Evropě na jaře 1940 aktivismus protektorátních politiků nadále vzrůstal a zároveň se objevovaly mezi českými lidmi depresivní nálady.¹⁶⁹ Těchto okolností se, ke zvýšení svého vlivu, snažili využít fašisticko-kolaborantské síly, což se projevilo v dalších osudech časopisu i celého mládežnického hnutí.

3.2 II. ETAPA (6/1940 – 5/1941)

3.2.1 Úvodní vydání

„Meč rýsuje novou Evropu“¹⁷⁰ byl nadpis rozsáhlého článku z titulní strany 22. čísla z 15. června 1940, kterým obměněné vedení *Listu mladých* uvedlo čtenáře do další epochy vývoje časopisu. Jednalo se o zásadní text ukazující nový směr, jímž se posléze list až do svého zániku ubíral. Článek byl jakousi kombinací reportáže z bojišť a úvah o novém uspořádání světa a role českého národa v něm, a zároveň obsahoval řadu základních prvků nacistické propagandy: kritiku předválečné republiky, šeptané

¹⁶²) Pasák, T.: *Český fašismus a kolaborace 1939 - 1945*, s. 268.

¹⁶³) Pasák, T.: *Pod ochranou Říše*, s. 194.

¹⁶⁴) Viz. pozn. č. 155.

¹⁶⁵) Gebhart, J. - Kuklík, J.: *Velké dějiny země Koruny české sv. XV. a*, s. 348.

¹⁶⁶) Tamtéž, s. 348.

¹⁶⁷) Tamtéž, s. 349.

¹⁶⁸) Tamtéž, s. 350.

¹⁶⁹) Tamtéž, s. 367.

¹⁷⁰) *List mladých*, číslo 22, 15. června 1940, II. ročník, s. 1-2.

propagandy, údajné pasivity Čechů, kteří zatím nezaujali dostatečně aktivní postoj k převratným událostem, kritiku židovstva, Anglie a Francie, vinil vlády západních mocností z příprav na napadení Německa. Obsahu dominoval obdiv nad nacistickou armádou, německým a italským národem a pochopitelně Hitlerem a Mussolinim. Válka zde byla prezentována jako boj dvou mladých, chudých národů (italského a německého) o spravedlivé rozdělení světového bohatství a český národ měl to štěstí, že žil v životním prostoru jednoho z nich a mohl se tedy připojit k vítěznému tažení.¹⁷¹ V textu rovněž nalezneme poznámku, kterou autor jasně vymezil nové směřování *Listu mladých*: „Proto nemůžeme nadále ani v *Listě mladých* mlčet. Budeme se zabývat velkými světovými událostmi současná. Kolo dějin je v pohybu. Nemůžeme, nesmíme stát opodál.“¹⁷² Příspěvek nebyl signován, ale dle jeho charakteru můžeme předpokládat, že se jednalo o dílo nového vedoucího LM, kolaboranta, aktivisty a přesvědčeného fašisty Karla Wenera. Všechny výše uvedené propagandistické prvky již neopustily stránky týdeníku a staly se stěžejními tématy na titulních stranách. Později k nim přibyla, vzhledem k vývoji války, kritika Sovětského svazu a Ameriky.

Další texty z první a druhé strany byly zcela v souladu s novou linií týdeníku: blahopřejný telegram Háchy Hitlerovi, výsledky sbírky na Německý kříž, obdivná recenze nového německého válečného dokumentu nebo článek vybízející k řešení židovské otázky. *List mladých* se změnil ve standardní nástroj nacistické propagandy, nicméně jeho čtenáři po přeskočení úvodních dvou až tří stran, našli články, na které byli dosud zvyklí. V obsahu třetí až osmé strany převládala známá tematika žní, učňovské mládeže, činnosti MNS, kultury a sportu.¹⁷³

3.2.2 Důvody a souvislosti přeměny *Listu mladých*

Změny v LM úzce souvisely s pohyby v celém protektorátu, kde v důsledku úspěchů Německa na západní frontě vzrůstaly ambice českých kolaborantů i samotných nacistů.¹⁷⁴ Vedení hnutí i redakce *Listu mladých* se pro apolitickou orientaci periodika dostávali pod tlak okupantů a jejich českých napomáhačů, jak dokládá úryvek z článku

¹⁷¹) *List mladých*, číslo 22, 15. června 1940, II. ročník, s. 1.

¹⁷²) *List mladých*, číslo 22, 15. června 1940, II. ročník, s. 1.

¹⁷³) Část nepolitických článků byla rovněž poznamenána ideologií, která se projevovala např. krátkou povinnou poznámkou o zájmech říše. Pro ilustraci uveďme citát z nevinného článku o žních, kde autor poznamenává, že sklizeň byla „příspěvkem a projevem aktivity českého člověka v rámci úkolů a zápasu Říše.“. *List mladých*, číslo 22, 15. června 1940, II. ročník, s. 3 (článek „ŽNĚ-starost celého národa“).

¹⁷⁴) Viz podkapitola 3.1.5 Vývoj *Národního souručenství a protektorátu*.

Pavla Kypra Tkadlece „List Mladých a politika“¹⁷⁵ z konce ledna 1940: „Pisatelé (míněno čtenáři listu – autor) se táží, proč list přináší poměrně málo politických úvodníků, zpráv z politického života, atd....Výzvy došly v takovém počtu, že je nejdříve nutno napsati tento článek a znovu vysvětliti poslání Listu mladých.“¹⁷⁶ Rovněž Wolfram von Wolmar při své kritice listu za absenci reportáží z bojišť na květnové poradě se šéfredaktory v roce 1940 poukazoval na skutečnost, že na tyto nedostatky již prince Schwarzenberga (vedoucího MNS) písemně upozorňoval, ale bez výsledku.¹⁷⁷ Právě drtivé odsouzení listu Wolmarem na této konferenci,¹⁷⁸ při níž nechyběly výhrůžky na zrušení časopisu, bezprostředně předcházelo změně charakteru listu. Poslední číslo (21.) první fáze vývoje listu vyšlo 25. května 1940 a tato konference proběhla 31. května téhož roku. Po tomto datu přestal časopis vycházet. Další vydání (číslo 22) bylo expedováno až 15. června 1940, tedy téměř po 3 týdnech. V té době *List mladých* již vedl Karel Werner. Časopis NSN *Tisk a novináři* okomentoval Wernerovo působení slovy: „Dal listu zcela nový směr, vede jej v duchu nejširšího aktivismu a upravuje výstižně graficky.“¹⁷⁹

Hlavní příčinou přeměny listu byl tlak nacistů, Wernerovo působení bylo pouze jeho vyústěním. Němci chtěli ovlivňovat obyvatele protektorátu, v případě LM přímo českou mládež, proto potřebovali týdeník pro svou propagandu včetně prezentace úspěchů wehrmachtu. Nepolitický mládežnický časopis je nezajímá.¹⁸⁰ Z tohoto důvodu vedoucí výboru NS pověřil Karla Wenera vedením listu. Tento aktivistický novinář se stal jakýmsi krizovým managerem, jehož úkolem bylo odvrátit existenční ohrožení LM. Nicméně Werner, jako spolehlivý kolaborant a přesvědčený fašista, se svého úkolu zhostil velmi zodpovědně a jeho podíl na nacizaci listu je zcela nesporný.

Změny v mládežnickém týdeníku souvisely i s reorganizací celého hnutí. V červnu 1940 skončilo funkční období 1. výboru NS a tím i mandát zmocněnce pro mládež F. Schwarzenberga, jenž byl členem tohoto výboru. Vedení MNS se přechodně ujal¹⁸¹

---

¹⁷⁵) Viz podkapitola 3.1.3 *Autoři* a 3.1.4 *Vývoj listu a Mládeže Národního souručenství*.

¹⁷⁶) *List mladých*, číslo 3, 27. ledna 1940, II. ročník, s. 1.

¹⁷⁷) Končelík, J; Köpplová, B; Kryšpínová, J: *Český tisk pod vládou Wolfganga...*, s. 111.

¹⁷⁸) Viz. podkapitola 2.3 *Wolmarovy tiskové konference a List mladých*.

¹⁷⁹) *Tisk a novináři*, číslo 1, září 1940, ročník XV, s. 12.

¹⁸⁰) Vyjádření Wolmara k LM na poradě se šéfredaktory 31. 5. 1940: „Není v něm (v LM – autor) ani jeden obrázek, který by české mládeži osvětlil události na bojišti, a také žádný článek ba ani slovo, které by mluvilo o přeorientaci mládeže a o jejích úkolech v nových poměrech. Takové časopisy nemají žádný praktický význam...“. Končelík, J; Köpplová, B; Kryšpínová, J: *Český tisk pod vládou Wolfganga...*, s. 111.

¹⁸¹) *List mladých*, číslo 21, 24. května 1941, III. ročník, s. 3 (čl. *Noví vedoucí činitelé NS*).

kolaborant a předseda Českého svazu pro spolupráci s Němci Jan Fousek,¹⁸² pozdější vedoucí výboru NS. Zároveň *List mladých* přešel pod pravomoc odboru zmocněnce pro tisk a propagandu.¹⁸³ Tímto zmocněncem byl od dubna 1940 Karel Kut,¹⁸⁴ Wernerův kolega z *Poledního listu*.

V srpnu 1940 Hácha jmenoval druhý výbor NS a na jeho zářijové ustavující schůzi byli dosazeni noví zmocněnci jednotlivých odborů. Pro vedení mládeže byl určen nový člen výboru, skladník z Nymburka Oldřich Falka.¹⁸⁵

3.2.3 Nová témata a autoři

Na první, druhé a nezřídka i třetí straně začaly vycházet politicko-propagandistické články. Ve zbylém obsahu listu se nic zásadního nezměnilo, rovněž nedošlo k žádným významným posunům ve složení stávající redakce, ke které se Werner pouze přidal. Wernerovi v jeho nové práci vypomáhali kolegové z *Poledního listu*.¹⁸⁶ Politika se stala nejzásadnějším tématem listu, spolu s dalšími motivy, které využívala německá propaganda, k nimž patřily úvahy o řešení židovské problematiky nebo texty vychvalující říšské státoprávní zřízení a nacistické organizace typu Hitlerjugend, která byla dávana české mládeži za vzor.

Nejaktivnějším pisatelem byl samozřejmě Karel Werner, jenž v období od června 1940 do léta 1941, téměř každé vydání, pravidelně publikoval rozsáhlé texty, jejichž přibližný obsah je popsán v podkapitole 3. 2.1 *Úvodní vydání*. Novým autorem, který Wernerovi vypomáhal, byl redaktor *Poledního listu* Emanuel Uggé.¹⁸⁷ Ve své mateřské

---

¹⁸²) Jan Rytíř Fousek (24. 6. 1892 – 16. 6. 1980), rolník a politický činitel, od června do září 1940 spravoval ústředí MNS, 1940 – 1943 předseda ČSSN, 1941 – 1942 v čele VNS, po válce uznán vinným z kolaborace. Končelík, J; Köpplová, B; Kryšpínová, J: *Český tisk pod vládou Wolfganga...*, s. 369.

¹⁸³) *List mladých*, číslo 22, 15. června 1940, II. ročník, s. 2 (zpráva *Rozhodnutí vedoucího výboru NS*).

¹⁸⁴) Karel Kut (4. 9. 1902 – 30. 10. 1961), novinář a politik, člen 1. VNS, 1939 – 1940 nejdříve místopředseda a poté předseda komise pro tisk a propagandu, politický redaktor a později šéfredaktor v *Poledním listě – Expresu*. Končelík, J; Köpplová, B; Kryšpínová, J: *Český tisk pod vládou Wolfganga...*, s. 118; NA, f. NS, k. 23, sign. 70 a 80.

¹⁸⁵) Oldřich Falka (16. 9. 1905 - ?), skladník konzumu v Nymburce, člen městského zastupitelstva, člen 2. a 3. VNS, 1940 – 1942 zmocněnec odboru pro Mládež NS. NA, f. NS, k. 8 (Věstník NS: číslo 8, 3. října 1940, II. ročník, s. 41 a 45; číslo 10, 28. srpna 1941, III. ročník, s. 57 a 62); k. 20, sign. 49.

¹⁸⁶) „Werner Karel, Polední list, převzal vedení týdeníku Mladého Národního souručenství *List mladých* a uvedl většinu svých kolegů jako spolupracovníky.“. *Tisk a novináři*, číslo 1, září 1940, ročník XV, s. 12.

¹⁸⁷) Emanuel Uggé (21. 3. 1900 – 2. 3. 1970), novinář, jazzový publicista a organizátor, v časopise *Přehled rozhlasu* vedl jazzovou rubriku, působil v rozhlasu, zasáhl do budování domácího gramofonového průmyslu, silně levicově zaměřený, od podzimu 1939 člen redakce *Poledního listu*, *Tisk a novináři*, ročník XIV, listopad 1939, č. 3, s. 29 a 30; www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=3088

redakci měl na starost zahraniční věci, v *Listě mladých* zveřejňoval zejména (povinně) obdivné články o nacistické mládežnické organizaci Hitlerjugend (Hitlerova mládež). Dalším spolupracovníkem, jehož propagandistické texty začaly vycházet na předních stranách listu, byl Dr. Edgar Staněk-Hauner.¹⁸⁸

V nepolitické části týdeníku nastaly jisté změny v kulturním oddělení. Filmovou referentkou se stala Jiřina Svobodová¹⁸⁹ a od počátku roku 1941 začal s časopisem spolupracovat básník Miloš Vacík, jenž se zabýval literaturou.¹⁹⁰ Texty o divadle a poesii stále publikoval Pavel Kypr Tkadlec, který ale v této fázi vývoje listu již nepřispíval na titulní stranu svými úvahami o poslání mládeže a LM. Problematikou učňů a dělnické mládeže se na stránkách týdeníku od konce roku 1940 zabýval publicista Jaro Samec,¹⁹¹ který v květnu 1941 předčasně zemřel.

Od jara 1941 začala do *Listu mladých* přispívat nová generace autorů, kteří v propagandistické sekci časopisu (první, druhá, někdy třetí strana) postupně Wenera nahradili. Někteří se v budoucnu stali funkcionáři Kuratoria pro výchovu mládeže. Z hlediska dalšího vývoje týdeníku byl nejvýznamnější mladý publicista, překladatel Melantrichu a člen fašistické Vlajky Vladimír Dejmek,¹⁹² pozdější vedoucí a odpovědný redaktor LM a funkcionář Kuratoria pro výchovu mládeže. Dejmek se, stejně jako Werner, zabýval událostmi na frontě, zahraničněpolitickým vývojem a postoji české mládeže k těmto otázkám. Z dalších budoucích představitelů Kuratoria pro výchovu mládeže začal do LM nepravidelně přispívat kolaborant Miroslav Potužník.¹⁹³ Nově se na stránkách LM objevoval i zmocněnec propagačního odboru NS Karel Hetteš,¹⁹⁴ který

---

¹⁸⁸) Totožnost tohoto autora není potvrzena, jistý Dr. Edgard Hauner (10. 9. 1906 – 8. 6. 1942) byl v červnu 1942 popraven za schvalování atentátu na Heydricha. 1940 – 1941 spolupracovník LM. ABS, č. 325-2-6, s. 14.

¹⁸⁹) Jiřina Svobodová, 1940 - 1941 filmová referentka LM, kromě filmu se zabývala též divadlem, autorka fejetonů. *List mladých*, číslo 12, 24. března 1941, III. ročník, s. 2.

¹⁹⁰) Miloš Vacík (21. 6. 1922 – 5. 5. 1999), básník, literární kritik, a novinář, 1941 – 1942 externí spolupracovník LM, činný v odboji, v roce 1944 zatčen, po válce působil např. v časopise *Svět v obrazech* nebo v *Rudém právu*. 1970 z politických důvodů propuštěn z týdeníku *Svět práce*. Autor několika básnických sbírek. www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1150.

¹⁹¹) Jaro Samec (1905 – 1941), literát a publicista, psal reportáže ze života pracujících lidí, publikoval v mnoha časopisech, napsal několik krátkých aktovek, 1940 – 1941 přispíval do LM, podepisoval se značkou *J. Ston*, zemřel po dlouhodobé nemoci. *List mladých*, číslo 19, 12. května 1941, III. ročník, s. 4.

¹⁹²) Viz. podkapitola 1.4 Vedení listu.

¹⁹³) Miroslav Potužník (24. 8. 1919 - ?), publicista, přispíval do řady časopisů, podílel se na přípravě organizačního plánu ke vzniku Kuratoria pro výchovu mládeže, jehož byl čelný představitel a odpovědný redaktor jeho tiskovin, po válce odsouzen a vězněn. Kolektiv autorů: *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů...*, s. 43; NA, f. NS, k. 23, sign. 101.

¹⁹⁴) Karel Hetteš (29. 7. 1909 – 21. 9. 1976), novinář, výtvarný teoretik a historik sklářství, 1939 – 1941 šéfredaktor *Národních novin*, 1940 – 1941 tiskový zmocněnec propagačního odboru NS, člen 3. VNS, po válce redaktor a šéfredaktor několika časopisů, 1951 vyloučen z novinářského svazu. Kolektiv autorů: *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů...*, s. 43; NA, f. NS, k. 23, sign. 78.

pod šifrou „K. H.“ přispíval glorifikačními texty na adresu Německa a jeho představitelů. V dubnu 1941 se členem redakce stal Bohuslav Vávra,¹⁹⁵ který byl kolaboranty považován za politicky spolehlivého,¹⁹⁶ i když se zabýval spíše nepolitickými tématy, zejména činností mládeže a sociální problematikou.

3.2.4 Vývoj v Národním souručenství a jeho dopady na List mladých

Po dobytí Francie v červnu 1940 vzrostla horlivost českých kolaborantů. To se odrazilo ve složení nového výboru NS, který Hácha jmenoval v srpnu téhož roku, a skladbou zmocněnců jednotlivých odborů, na jejichž místa se dostali aktivističtí novináři. V červenci 1940 nacisté zastavili činnost pražské organizace NS, což se v *Listě mladých* projevilo zrušením jeho pražské přílohy. Na konci roku 1940 byli sice kolaborantští redaktoři nuceni výbor NS opustit, ale tlaky na změny v Národním souručenství ve prospěch přísluhovačů nacistů dále pokračovaly. Na jaře 1941 se, vzhledem k úspěchům Němců na Balkáně, vzedmula další vlna aktivismu,¹⁹⁷ která v květnu 1941 vyústila v odvolání vrcholných představitelů hnutí nesdílejících žádné loajální postoje vůči okupační moci,¹⁹⁸ Nebeského a Mrazíka (vč. náměstků), z funkcí. Na uvolněná místa Hácha 17. května 1941 jmenoval spolehlivé kolaboranty, předsedu Českého svazu pro spolupráci s Němci Jana Fouska na post vedoucího výboru NS a berounského okresního hejtmana Karla Krpálka¹⁹⁹ na místo generálního tajemníka. Tato zásadní reorganizace ve vrcholných orgánech NS se pochopitelně odrazila i v LM, jehož řízení převzal propagační referent MNS Jan Macura. Výměna vedení otevřela novou fázi vývoje listu, pro kterou byl příznačný jeho odklon od Národního souručenství respektive výboru NS a postupná infiltrace mladých (z důvodů udavačství často i velmi nebezpečných) aktivistů do řad spolupracovníků listu. Ve stejné době rovněž Werner omezoval svoji činnost v *Listě mladých*, protože se na jaře 1941 stal šéfredaktorem *Poledního listu*, nicméně na stránkách časopisu publikoval až do konce srpna téhož roku.

---

¹⁹⁵) Bohuslav Vávra (1916 - ?), od dubna 1941 do léta 1942 redaktor LM, ve svých textech se zabýval nepolitickými tématy – činností mládeže, MNS apod.. ABS, č. 315-247-3, s. 32.

¹⁹⁶) ABS, č. 315-247-3, s. 32.

¹⁹⁷) Pasák, T.: *Český fašismus a kolaborace*, s. 309.

¹⁹⁸) Gebhart, J. – Kuklík, J.: *Velké dějiny země Koruny české sv. XV. a*, s. 371.

¹⁹⁹) Karel Krpálek, berounský okresní hejtman a ctizádostivý aktivista, téměř Vlakjista. Pasák, T.: *Pod ochranou říše*, s. 292.

3.3 III. ETAPA (5/1941 – 7/1942)

3.3.1 Vývoj listu na jaře 1941

Dne 15. května 1941 Jan Macura převzal šéfredaktorské místo²⁰⁰ a 17. června 1941 se oficiálně stal majitelem a vydavatelem *Listu mladých*.²⁰¹ V obsahu periodika se žádné zásadní obraty neudály. Největší změny proběhly ve způsobu řízení listu směrem k větší efektivnosti a finanční samostatnosti.

Reorganizace týdeníku se začala připravovat minimálně již počátkem dubna 1941, kdy tehdejší generální tajemník hnutí a majitel listu za výbor NS Vladimír Mrazík nahlásil policejnímu ředitelství změnu v osobě majitele a vydavatele, kterým měl být za výbor NS Jan Macura, propagační činovník MNS.²⁰² Pátého května 1941 „Vydavatelstvo a redakce“²⁰³ zveřejnily v 18. čísle *Listu mladých* své záměry, kterým byla snaha o vybudování tiskové organizace pro mládež a celková reorganizace časopisu. Z těchto indicií vyplývá, že Macura převzal LM již na přelomu dubna a května, byť změny na místě šéfredaktora a majitele listu byly úřadům nahlášeny a schváleny k 15. 5. resp. 17. 6. 1941. Dne 21. června se v 25. čísle týdeníku objevilo oznámení o nástupu Macury,²⁰⁴ zároveň se změnily údaje v tiráži, kde byl nový šéfredaktor označen za propagačního činovníka MNS a uveden jako majitel a vydavatel, ale již chyběl dovětek „za výbor NS“.²⁰⁵

Macura odstartoval změny směřující k sanaci peněžních závazků časopisu a jeho finanční samostatnosti. „Převzal List Mladých při svém nastoupení s dluhy ve výši 400 tisíc K. Tyto dluhy prý likvidoval takovým způsobem, že je odmítl Melantrichu platit a ihned na počátku své činnosti zahájil kroky k finančnímu ozdravení listu. Zastavil dodávky 19. tisícům neplatících abonentů, na jejich místo získal nové, kterých jest dnes (květen 1942 – autor) 35 tisíc. Vlivem zvýšení insertních sazeb, opatřením dalších subvencí (nebylo možno mimo Moravskou banku a Moravskou jednotu záložen zjistiti odkud) a omezením personálních nákladů, prý včetně vlastního platu. List mladých jest dnes naprosto finančně nezávislý. A pokud ještě trvají nějaké závazky k Melantrichu,

---

²⁰⁰) NA, f. PŘ II – ODD/PŘ-d, k. 246, sign. 161/47 List mladých.

²⁰¹) *List mladých*, číslo 25, 21. června 1941, ročník III, s. 3.

²⁰²) NA, f. PŘ II – ODD/PŘ-d, k. 246, sign. 161/47 List mladých.

²⁰³) *List mladých*, číslo 18, 5. května 1941, ročník III, s. 2.

²⁰⁴) *List mladých*, číslo 25, 21. června 1941, ročník III, s. 3.

²⁰⁵) *List mladých*, číslo 25, 21. června 1941, ročník III, s. 5.

budou přerušeny v nejbližší době.“²⁰⁶ V citátu vyňatého ze zprávy neznámého donašeče určené E. Moravcovi je zajímavá skutečnost, že pro financování listu Macura využil neznámých zdrojů, o jejichž původu se můžeme pouze dohadovat. Z tohoto hlášení, jakožto i dalších udavačů vyplývá, že nový majitel listu měl mít „srdečné vztahy a styky ze Schwarzenbergem“²⁰⁷ a kontakty s Klimentem,²⁰⁸ které ale Macura popíral s tím, že dotyčný se mu snažil časopis vyvlastnit.²⁰⁹ Tyto konexe byly ovšem uváděny v souvislosti s konspirační teorií, podle níž měl Macura vyvíjet činnost zaměřenou proti, v té době zakládanému, Kuratoriu pro výchovu mládeže.

Sám Macura byl udavači označen za člověka, který není národním socialistou a prostředí Benešovců je mu vlastní.²¹⁰ Budoucnost listu spatřoval v posílení činnosti oblastních redakcí a nalákání nových čtenářů na jejich krajská mutační vydání.²¹¹ V květnu 1942 plánoval rozšíření publikačních aktivit o vydávání brožurové edice *Pokroky v práci* (prvním svazkem edice měl být rukopis bývalého redaktora LM Stanislava Malečka, který před tím strávil rok v německém vězení).²¹²

3.3.2 Dopady vývoje v Národním souručenství a protektorátu na List mladých v první polovině roku 1942

V Národním souručenství se v červenci 1941 uskutečnily změny v krajských vedeních a v srpnu proběhla úplná rekonstrukce hnutí. Tyto přesuny, které odstartoval nový vedoucí výboru Fousek, znamenaly nebezpečný trend, díky nimž tato organizace dostávala výrazněji proněmecký ráz.²¹³ Zároveň se v průběhu této etapy odehrály v protektorátě jedny z nejvýznamnějších událostí z celého okupačního období: zářijový bojkot tisku z roku 1941, nástup Hendricha i Atentát, zatčení a poprava ministerského předsedy Eliáše. Pro budoucnost *Listu mladých* byla zásadní reorganizace protektorátní správy, proběhnuvší pod tlakem okupantů v čele se zastupujícím říšským protektorem Heydrichem, a jmenování nové vlády v lednu 1942, jež odstartovala éru kolaboranta

---

²⁰⁶) ABS, č. 315-247-3, s. 25.

²⁰⁷) ABS, č. 315-247-3, s. 29.

²⁰⁸) Doc. Dr. Josef Kliment (1901 – 1978), spolupracovník Háchy, politický sekretář jeho kanceláře, byl přesvědčen o nezbytnosti trvalého včlenění českých zemích do sféry Velkoněmecké říše. Pasák, T.: *Český fašismus a kolaborace*, s. 265, 468.

²⁰⁹) ABS, č. 315-247-3, s. 29.

²¹⁰) ABS, č. 315-247-3, s. 26.

²¹¹) ABS, č. 315-247-3, s. 25.

²¹²) ABS, č. 315-247-3, s. 22.

²¹³) Pasák, T.: *Pod ochranou říše*, s. 310.

Emanuela Moravce. Tento aktivista zastával funkci ministra školství. V jeho kompetenci byla problematika české mládeže. Současně se stal šéfem Úřadu lidové osvěty pod jehož pravomoc přešel i veškerý český tisk.²¹⁴

V únoru 1942 byly v *Listě mladých* zahájeny důležité změny úzce související se záměry nacistů a ministra školství Moravce, kteří začali rozvíjet koncepci odpolitizování veřejného života²¹⁵ a současně hodlali vyřešit otázku české mládeže. Té Heydrich věnoval mimořádnou pozornost, podle něj „měla být podrobena převýchově v nacionálně socialistickém duchu...“²¹⁶ Myšlenku převýchovy Heydrich formuloval v projevu počátkem února 1942 a v březnu téhož roku seznámil státního prezidenta Hácha se svým záměrem „založit výchovnou mládežnickou organizaci – Kuratorium, v jehož čele bude stát E. Moravec...“²¹⁷ V osmém čísle LM 21. února 1942 vyšel na 1. straně zásadní Moravcův článek, v němž autor vyjádřil své přání „aby česká mládež se odpoutala od politických organizací, ať jsou druhu a směru jakéhokoliv...“²¹⁸. Tomuto přání (příkazu) bylo okamžitě vyhověno a již v tomto vydání zmizel z hlavičky časopisu odkaz na MNS a z *Listu mladých* se stal „TÝDENÍK ČESKÉ MLÁDEŽE“.²¹⁹ V následujícím vydání se na titulní straně časopisu objevilo vysvětlení: „List mladých se stal mluvčím české mládeže, mající stejně blízko ke všem pracovníkům české mládeže a k celé české mládeži, která bude nově organizována.“²²⁰ Z tohoto vyjádření je zřejmé, že se již koncem února počítalo s novou mládežnickou organizací. Zároveň ústřední náčelník MNS Oldřich Falka rozeslal krajským a okresním sekretariátům hnutí dopis, v kterém místní náčelníky nabádal, aby nové opatření nevysvětlovali jako útok na MNS a dále členy oblastních skupin vyzýval k zachování kladného, spolupracujícího a bratrského poměru k *Listu mladých*.²²¹ V dokumentu se dále zmiňuje Moravcova snaha o „soustředění všech dobrých, schopných pracovníků“²²² z řad veškeré české mládeže, kteří budou mít za úkol vybudovat novou organizaci.

Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě bylo oficiálně zřízeno koncem května 1942 a činnost zahájilo 17. června téhož roku. Členství bylo povinné pro

---

²¹⁴) Pasák, T.: *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků...*, s. 65.

²¹⁵) Pasák, T.: *Český fašismus a kolaborace*, s. 339; Gebhart, J. – Kuklík, J.: *Velké dějiny zemí Koruny české sv. XV. b.*, s. 69.

²¹⁶) Gebhart, J. – Kuklík, J.: *Velké dějiny zemí Koruny české sv. XV. b.*, s. 70.

²¹⁷) Gebhart, J. – Kuklík, J.: *Velké dějiny zemí Koruny české sv. XV. b.*, s. 71.

²¹⁸) *List mladých*, číslo 8, 21. února 1942, ročník IV, s. 1.

²¹⁹) LM byl s Mládeží NS stále provázán, především díky Macurovi - funkcionáři MNS, jenž se ale v květnu 1942 vzdal své funkce propagačního činovníka organizace. ABS, č. 305-711-2, s. 20.

²²⁰) *List mladých*, číslo 9, 28. února 1942, ročník IV, s. 1.

²²¹) NA, f. NS, k. 114, sign. 150 (dopis Falky z 24. 2. 1942).

²²²) Tamtéž.

mládež árijského původu ve věku 10 až 18 let. Přípravné práce na vznik organizace byly zahájeny na jaře 1942 a zúčastnili se jich čeští aktivisté, často z okruhu bývalých členů fašistického hnutí Vlajka, kteří následně obsadili i vedoucí místa v Kuratoriu. Někteří z nich působili i v mládeži NS a spolupracovali s LM. Kromě již výše zmíněných Dejmků a Potužníka (v podkapitole 3.2.3 *Nová témata...*) si musíme představit jednoho z nejnebezpečnějších aktivistů, jež působil v MNS a publikovali na stránkách *Listu mladých*, kolaboranta, udavače SD²²³ a přesvědčeného fašistu Jana Nepomuka Pipotu.²²⁴

Pipota v březnu 1942 vstoupil do NS, ale ve stejné době se účastnil i přípravných schůzek na zřízení Kuratoria.²²⁵ Dne 14. dubna téhož roku byl jmenován vedoucím tajemníkem Mládeže NS. Do funkce ho dosadil přímo vedoucí výboru NS Fousek, údajně z Moravcovi iniciativy.²²⁶ Vedoucí Mládeže NS Falka nebyl o nástupu nového tajemníka ani písemně vyrozuměn a dle jeho stížnosti na okolnosti kolem Pipotova nástupu lze usuzovat, že on i další členové celého oddělení nebyli z nové pracovní síly zcela nadšeni.²²⁷ Pipotovým úkolem bylo donášet na své okolí, zejména na šéfredaktora a majitele *Listu mladých* Jana Macuru, do jehož blízkosti se z titulu své funkce dostával. Na Macuru bylo nasazeno více agentů, z jejichž zpráv vyplývá,²²⁸ že zkoumali konspirační teorii hovořící o nahrazení Teunera²²⁹ roudnickým skifařem Zavřelem²³⁰ z iniciativy Háchova sekretáře Klimenta,²³¹ čehož se měl šéfredaktor LM zúčastnit. Zároveň šlo o vznik jakési opoziční organizace proti Moravcovi. Pipota zformuloval

---

²²³) Bezpečnostní služba říšského vedoucího SS, důležitá složka nacistického policejního a potlačovacího aparátu. Gebhart, J. – Kuklík, J.: *Velké dějiny země Koruny české sv. XV. a*, s. 188.

²²⁴) Jan Nepomuk Pipota (16. 5. 1918 - ?), úředník a novinář, odpovědný redaktor *Našeho směru*, 1940 člen fašistické organizace *ČNST-Vlajka*, od března do července 1942 člen NS, duben až červen 1942 vedoucí tajemník MNS, od léta 1942 vedoucí funkcionář Kuratoria pro výchovu mládeže, udavač SD, v poválečných vyšetřovacích spisech označován za plně přesvědčeného nacistu, po skončení okupace nezvěstný, v nepřítomnosti souzen. Kolektiv autorů: *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů...*, s. 99; NA, f. NS, k 79, sign. 51-48-2 (osobní spis Pipota); ABS, karta Vlajky; ABS, č. 305-711-2, s. 1; ABS, č. 305-711-2, s. 39.

²²⁵) ABS, č. 301-96-1, s. 154.

²²⁶) ABS, č. 305-711-2, s. 10.

²²⁷) NA, f. NS, k 79, sign. 51-48-2 (osobní spis Pipota), s. 20.

²²⁸) Hlášení donašců z května 1942. ABS, č. 315-247-3, s. 26, 27, 28 a 29 a č. 305-711-2, s. 20, 21.

²²⁹) MUDr. František Teuner (1911 – 1978), do roku 1941 člen vedení Vlajky, pověřen organizačními pracemi při vzniku Kuratoria pro výchovu mládeže a od zahájení jeho činnosti v červnu 1942 generální referent - první muž po Moravcovi. Pasák, T.: *Český fašismus a kolaborace*, s. 352, 353, 478.

²³⁰) Pravděpodobně se jedná o lounského veslaře Jiřího Zavřela (2. 10. 1910 - ?), úspěšný veslař, úředník pojišťovny, psal aktivistické články do deníku *Národní politika*, 1944 z pověření Moravce řídil kolaborantský kulturní měsíčník *Osvěta*, člen několika aktivistických organizací, koncem roku 1944 si podal žádost o německé státní občanství. Kolektiv autorů: *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů...*, s. 137; Pasák, T.: *Český fašismus a kolaborace*, s. 362.

²³¹) ABS, č. 301-96-1, s. 155.

závěr: „Macura si po mém náhledu tvoří z Listu mladých vlastní organizaci odporu.“²³² Další zvěd, zpravodaj LM a člen oblastní redakční rady František Smrček²³³ ve svých zprávách ze setkání zástupců severočeské mládeže s novináři LM (Macurou a Kyprem) uvádí, že redakce *Listu mladých* se rozhodla založit 13 krajských redakčních rad tvořících blok proti nově vznikající mládežnické organizaci. Tyto redakční rady by měly udržovat při životě Mládež NS i v případě jejího oficiálního zrušení. Jeho závěrem bylo, „že se tu vytváří vlastně bašta proti jednotné organizaci (míněno budoucí Kuratorium – autor)“.²³⁴ Všechna výše uvedená udání byla určena Emanuelu Moravcovi a pochází z května 1942.

Činností týdeníku a jeho majitele se zabývali minimálně 3 donašeči působící uvnitř MNS nebo LM, z nichž určitě dva (Pipota a Smrček, třetí je neznámý²³⁵) se rekrutovali z řad budoucích členů Kuratoria. Z toho můžeme usuzovat, že zakladatelé nové organizace v čele s Moravcem přikládali *Listu mladých* velký význam, obávali se možného opozičního hnutí z okolí listu a zároveň se snažili časopis ovládnout.²³⁶ Obviňování z vytváření opozice mohlo ovšem též sloužit jako pouhá záminka pro převzetí týdeníku Kuratoriem a hlavním cílem agentů byl tedy sběr vykonstruovaných důkazů.

V červenci 1942 členové nové nacistické mládežnické organizace list skutečně ovládli²³⁷ a započali tak poslední, dvouměsíční fázi vývoje časopisu, v níž kontrolu nad časopisem drželi mladí aktivističtí kolaboranti, kteří jeho obsah zcela podřídili zájmům okupační moci a Kuratoria pro výchovu mládeže.

---

²³²) ABS, č. 315-247-3, s. 29. Ve zprávě dále Pipota uvádí, že kromě Klimenta a Macury se na komplotu měli ještě podílet Falka (náčelník MNS) a Stočes (v té době zmocněnec ústředí NS pro věci zaměstnanecké a předseda odborové ústředny).

²³³) František Smrček (9. 9. 1923 - ?), 1942 zpravodaj a člen redakční rady krajské přílohy LM pro Mladoboleslavsko, 1942 – 1943 spolupracovník listu *Zteč* a zaměstnanec tiskového oddělení Kuratoria, červenec 1943 – duben 1945 vedoucí a odpovědný redaktor časopisu *Správný kluk*, funkcionář Kuratoria. Kolektiv autorů: *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů...*, s. 113; ABS, č. 315-247-3, s. 27.

²³⁴) ABS, č. 315-247-3, s. 27, 28.

²³⁵) Z kontextu Pipotova hlášení Moravcovi vyplývá, že tímto donašečem mohl být Karel Janovský (nar. 25. 9. 1918 - budoucí funkcionář Kuratoria; ABS, č. 59-159-1, s. 2). ABS, č. 315-247-3, s. 29.

²³⁶) V hlášení udavače z května 1942 se objevují náznaky dokládající snahu LM ovládnout, čehož si byl Macura pravděpodobně vědom: „Jsou mu (Macurovi – autor) prý naprosto lhostejné schůzky Teuner-Pipota-Dejmek v Melantrichu, kde prý se rodí všechny útoky proti Listu mladých. Není prý závislý na L.M. a jestliže budou vedoucí budoucí organizace L.M. potřebovat, jest prý nutno, aby přišli za ním, a ne aby zahájil spolupráci on.“. Ve zprávě se též objevuje zmínka o snaze cenzurovat LM Pipotou a Vaňkem (Zdenko Vaněk nar. 26. 5. 1916 – blízký spolupracovník Teunera; ABS, č. 301-96-1, s. 155 a č. 59-159-1, s. 2). ABS, č. 315-247-3, s. 25, 26.

²³⁷) Bohužel se nepodařilo zjistit, jakým způsobem členové Kuratoria list převzali (zda-li ho od Macury koupili či prostě zabrali). Nejsou ani přesně známy další osudy Jana Macury, pouze bylo zjištěno, že byl později zatčen „pro protistátní činnost a podporování ilegálních organizací“, protože v roce 1944 žádala sestra Macury Anna o pomoc pro svého bratra, internovaného v Terezíně, ministra zemědělství Adolfa Hrubého. NA, f. Hrubý Adolf, k. 59, sign. 48-84-51 a k. 66, sign. 48-92-1, s. 55.

3.3.3 Autoři a rubriky

V třetí, předposlední etapě se v *Listě mladých* setkávali na jedné straně vlastenci jako Stanislav Maleček (po návratu z německého vězení začal v březnu 1942 na sportovní straně, pod svým pseudonymem Jiří Vlán, opět publikovat), Pavel Kypr nebo Miloš Vacík, a na druhé straně kolaboranti - Jan Pipota, Vladimír Dejmek nebo František Smrček, kteří aktivně pomáhali v budování Kuratoria pro výchovu mládeže a jeho snaze získat LM. Pokud na počátku druhé etapy můžeme ještě hovořit o jisté izolovanosti skutečného aktivisty Wenera v rámci redakce listu a okruhu jeho spolupracovníků, od jara 1941 se účast opravdových kolaborantů z řad českých fašistů, aktivistů a členů proněmeckých spolků začala zvyšovat (V. Dejmek, M. Potužník, Z. Hruška, F. Smrček, J. Pipota, B. Vávra, R. Wierer a další).

Z dochovaných dokumentů vyplývá, že v Macurově éře bylo kmenových redaktorů velmi málo. To patrně souviselo se snahou majitele listu o snižování nákladů. Sám Macura často publikoval texty s politickou či mládežnickou tematikou. Složení redakce²³⁸ bylo následující: Jan Macura (šéfredaktor), Ladislav Mach (odpovědný redaktor), Pavel Kypr (redaktor a tajemník listu²³⁹) a Bohuslav Vávra (redaktor, vedl mutační stránky). Důležitou roli pro list hráli jeho spolupracovníci. Část z nich v LM působila již dříve, ale o některých jménech není nic známo. Politikou a propagandou se zabýval především Vladimír Dejmek a od přelomu let 1941-1942 Dr. Zdeněk Hruška,²⁴⁰ Karel Trojan, Jan Pipota, Jan Poláček; mládeží, sociální tematikou a činností MNS Alexander Dědovský, Jiří Horský, Dr. Rudolf Wierer²⁴¹ a funkcionář MNS Eduard Mikušek²⁴² (politicko-propagandistická témata se s motivy mládeže často navzájem prolínaly); záležitostmi dívek A. Mikolášková (rubrika *Dívčí svět*); kulturou a uměním Jiřina Svobodová, Miloš Vacík, Jan Rak, Jaroslav Pokorný, Jiří Stan nebo Václav Berdych; hospodářstvím Karel Frýd; sportem Stanislav Maleček.

---

²³⁸) ABS, č. 315-247-3, s. 30.

²³⁹) ABS, č. 315-247-3, s. 27.

²⁴⁰) Dr. Zdeněk Hruška (5. 7. 1912 - ?), novinář a publicista, redaktor *Českého slova* a poté *Národní politiky*, od prosince 1941 do června 1942 spolupracovník LM, v červnu 1942 jmenován zmocněncem pro propagandu nového ústředí NS, považován za aktivistického novináře, ale odmítl spolupracovat s SD, proto byl totálně nasazen, po válce redaktorem časopisu *Argus. List mladých*, číslo 25, 19. června 1942, III. ročník, s. 6; NA, f. NS, k. 8 (Věstník NS číslo 7, 4. července 1942, IV. ročník, s. 42); ABS, č. S-291-2, s. 90 a č. 305-173-7 s.15.

²⁴¹) JUDr. Rudolf Wierer (17. 3. 1907 - ?), univerzitní profesor, funkcionář Českého svazu pro spolupráci s Němci. ABS, č. 301-92-1, s. 13.

²⁴²) Eduard Mikušek, organizační tajemník Ústředí Jednot dělníků, 1941 ústřední sociální činovník MNS pro záležitosti všeobecně sociální. NA, f. NS, k. 8 (Věstník NS, číslo 3, 31. března 1941, III. ročník, s. 19)

V tomto období rovněž vznikaly nové rubriky. Některé byly nepravidelné nebo měly krátkou životnost ani umístění na jednotlivých stranách nebylo vždy stálé, záleželo na rozsahu daného vydání (počet stran kolísal mezi 6 a 8) nebo na přítomnosti krajské přílohy vycházející v této etapě na 4. straně.

Rubriky: 1. strana – od počátku roku 1942 sloupec *Knih a život* (krátké úryvky z propagandistických knih); 2. strana - *Zprávy Mládeže NS* (činnost místních skupin MNS), *Na okraj týdne* (aktuální události, často související s NS), *Práce mladých a pro mladé* (činnost MNS a jiných spolků), *Sociální aktuality* (informace o nových vládních opatřeních) *Aktuální zeměpis* (informace o zámořských zemích); 3. strana - *Mladá vesnice* (činnost mladých zemědělců), *Hlídky pracující mládeže* (problematika mladých dělníků), v lednu 1942 vznikl na této straně celostránkový oddíl *Pokroky v práci* (hospodářská tematika, často ironické články na adresu americké ekonomiky); 4. strana – již zmíněná krajská příloha nebo kultura; 5. strana - *Mladí a film*, od dubna 1942 oddíl *Kulturní tvorba*, problematikou mladých žen a dívek se zabývala rubrika *Dívčí svět*; 6. strana (poslední) *Tělesná výchova* (sport) - někdy se vyskytovala na předposlední straně a poslední list byl vyhrazen pouze pro inzerci.

3.4. IV. ETAPA (7/1942 – 9/1942)

3.4.1 Stručná charakteristika

Závěrečná etapa byla velmi krátká a s celou historií časopisu příliš nesouvisí. List zcela ovládli spolehliví kolaboranti, členové nové organizace, jejíž zrod iniciovali nejhorší nacističtí zločinci s cílem převýchovy české mládeže v rámci dlouhodobého plánu likvidace našeho národa. To bylo v naprostém rozporu s původními záměry zakladatelů Mládeže NS i *Listu mladých*, často skutečnými vlastenci, kteří si naopak přáli národní rozmach, třebaže oficiálně pod nadvládou Velkoněmecké říše. Poslední fázi vývoje LM můžeme spíše považovat za počátek nové éry nastupujícího čtrnáctideníku *Zteč*, vydávaného Kuratoriem pro výchovu mládeže. Z tohoto důvodu se budeme závěrečnému období věnovat pouze krátce.

V třicátém čísle z 24. července 1942 byl v tiráži poprvé uveden jako vedoucí a odpovědný redaktor Vladimír Dejmek,²⁴³ funkcionář Kuratoria pro výchovu mládeže a budoucí odpovědný redaktor nástupnického časopisu *Zteč* vydávaného novou mládežnickou organizací. Zároveň Jan Macura přestal figurovat jako majitel a byl označen pouze za vydavatele. Po dlouhé době se na stránkách listu objevilo zcela nové téma – Kuratorium pro výchovu mládeže a jeho činnost. Naopak informacím o aktivitách Mládeže NS byl věnován pouze malý prostor. V článku „Otázka mládeže vyřešena“ na první straně 30. čísla informoval Dejmek čtenáře o založení Kuratoria, o výcvikovém táboře na Slapech a rovněž podrobil kritice MNS. V závěru čtenáře ujistil, že „Český národ se již nemusí bát o svou existenci. Mládež dostává v těchto dnech odpovědné vedení,.... Milion mladých českých hochů a dívek stojí před krásnou budoucností.“²⁴⁴

Redakce změnila grafickou úpravu titulní strany podtržením nadpisu pravidelného zásadního politického článku (nesignovaného) tlustou červenou linkou a posílila obrazovou složku týdeníku. Na 3. straně začaly vycházet celostránkové aktuální fotoreportáže, v nichž obvykle dominovala německá armáda, ale v 30. čísle byl tématem vůdcovský výcvikový tábor Kuratoria na Slapech.²⁴⁵ Na 2. stránce vznikl nový sloupec *Co přinesl týden* s událostmi ze světa i domova doprovázenými fotografiemi. Na stejné straně se již na počátku července objevila rubrika *Mladí jdou s Říší* s krátkými příspěvky čtenářů (často publicistů z jiných novin nebo funkcionářů Kuratoria) zdůvodňujících výhodnost spolupráce českého národa s Německem.

Propagandistické texty pronikly z úvodních stran do vnitřku listu. Na 5. stranu redakce v průběhu dalšího měsíce umístila celostránkové proněmecké reportáže s různými tématy – nacistické výcvikové tábory, hrozby ze strany židů, ženy v Německém červeném kříži a další. Zprávy z umění a kultury (*Kulturní tvorba*) byly na 4. straně a na posledním, 6. listě, se nalézal sport.

Složení redakce a spolupracovníků se částečně obměnilo. Skončili vlastenci jako Pavel Kypr nebo Miloš Vacík a dlouholetý odpovědný (původně i vedoucí) redaktor Ladislav Mach. Z řad spolupracovníků, kteří v LM již působili a současně se zúčastnili budování Kuratoria pro výchovu mládeže, byli nejaktivnějšími autory propagandistických článků Vladimír Dejmek, František Smrček a Jan Pipota. Mezi další

---

²⁴³) *List mladých*, číslo 30, 24. července 1942, ročník IV, s. 7.

²⁴⁴) *List mladých*, číslo 30, 24. července 1942, ročník IV, s. 1.

²⁴⁵) *List mladých*, číslo 30, 24. července 1942, ročník IV, s. 3.

aktivistické pisatele, jejichž identita je ale neznámá, patřil Luboš Elsner a Jan Mart. V oblasti kultury pokračoval z předchozího období Jan Rak.

3.4.2 Závěrečné vydání Listu mladých

Poslední číslo *Listu mladých* vyšlo 25. září 1942. Na druhé straně redakce vytiskla objednacím kupon nového časopisu *Zteč* s cenami předplatného a stručné zdůvodnění: „Dnešním číslem přestává vycházeti *List mladých* a na jeho místo nastupuje jako úřední časopis *Kuratoria pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě* nový čtrnáctideník *Zteč – LIST NOVÉ GENERACE*“.²⁴⁶ Poté následovalo shrnutí předností nového periodika.

Za pozornost stojí článek Vladimíra Dejmků z 1. a 2. strany „Tři léta vývoje“,²⁴⁷ v němž autor svým kritickým pohledem věrného kolaboranta shrnul vývoj a fungování Mládeže NS a *Listu mladých*. Trnem v Dejmkově oku byla zejména nepolitická 1. etapa, kdy si list všímal „jen věcí kulturních, různých básniček, roztodivných malířských směrů...“. Ukázalo se, že LM „jde cestami, které nevyvedou českou mládež a český národ z onoho úpadku, do kterého jsme se v minulých letech dostali. V Listě mladých bylo raženo heslo, že mládež se nesmí zajímat o politiku, že její úkol spočívá čistě na poli práce kulturní, sociální a sportovní. ... Opravdu převládlo mínění, že čeští mladí lidé jiných úkolů nemají...“. Naštěstí (z pohledu Dejmků) „tato měšťácká idyla ...byla rušena řadou bouřliváků, kteří stavěli tehdejšími vedoucími české mládeže na oči, že čeští mladí lidé mají také povinnosti k Říši...“. Ve 2. etapě se „počaly stále větší měrou objevovat články zahraničně politického obsahu a zároveň také úvahy o úloze české mládeže v Říši a Evropě. Tento směr si *List mladých* zachoval, bohužel však jeho snahy nebyly podporovány.“ V době rozjezdu „práce *Kuratoria pro výchovu mládeže*, dal se list do služeb této nové výchovné cesty...“. Nakonec tedy funkci ukazatele směru české mládeži a vedení „k jejich novým povinnostem“ převezme *Zteč*, která „bude vést české mladé lidi k tomu, aby byli věrnými občany Říše a dobrými příslušníky nové Evropy.“.

Vzhledem k celkovému výsledku 2. světové války se Dejmkova přání nesplnila, nicméně nacistický teror vystřídala jiná diktatura, neméně nebezpečná a zhoubná. Českou mládež po skončení války žádná světlá a šťastná budoucnost bohužel nečekala.

²⁴⁶) *List mladých*, číslo 39, 25. září 1942, ročník IV, s. 2.

²⁴⁷) *List mladých*, číslo 39, 25. září 1942, ročník IV, s. 1.

Závěr

Pomocí pečlivého výzkumu archivních materiálů i výtisků samotného časopisu se podařilo alespoň částečně objasnit okolnosti vzniku listu, popsat jeho následný vývoj včetně pozadí změn jimiž prošel a vysvětlit roli některých, pro týdeník významných, osobností.

Počátky listu byly spojeny s vytrvalým úsilím jeho redaktorů a funkcionářů Mládeže NS o zachování nepolitického charakteru, navzdory nelibosti a nepřízni okupační moci. Dokonce i po změnách z června 1940, zpoza vnější slupky propagandistického média, vyvěrala snaha o slušnou a nezkompromitovanou žurnalistiku. Avšak od jara 1941 začal vliv kolaborantů, zejména z řad fašistů, příštích členů Kuratoria pro výchovu mládeže, vzrůstat. Budoucí funkcionáři této organizace, často udavači a spolupracovníci německých bezpečnostních složek, byli cíleně dosazováni do struktur MNS či působili v okruhu stálých spolupracovníků listu a velkou měrou přispěli k jeho likvidaci. Hlavním důvodem zániku týdeníku byla trvalá nespokojenost nejvyšších představitelů okupační a protektorátní správy s mírou loajality a kolaborace jak funkcionářů hnutí, tak představitelů LM.

Některé procesy, které zapříčinily změny v *Listě mladých* byly vysvětleny, nicméně jejich odhalení současně otevřelo řadu dalších otázek. K nim patří zejména bližší objasnění role šéfredaktora Jana Macury pro vývoj listu, včetně pozadí jeho nástupu a financování časopisu, způsob převzetí týdeníku členy Kuratoria, a v neposlední řadě důkladnější průzkum aktivit některých osobností spjatých s LM a zároveň perzekuovaných nacisty, který by měl pomoci nalézt a vysvětlit případnou souvislost mezi jejich údajnou ilegální činností a *Listem mladých*. Jedná se především opět o J. Macuru, dále P. Kypra, M. Vacíka či bývalé tajemníky MNS zatčené na jaře roku 1942 J. Hrušku a F. Macháčka.

Historie tohoto zapomenutého časopisu, o jehož ovládnutí ve své době usilovali ti nevlivnější politici a zároveň největší zločinci naší minulosti, otevírá zajímavý pohled na oficiální instituce okupovaného státu, úřady i tisk, kde kromě kolaborantů, zcela oddaných zájmům cizí mocnosti, současně působilo velké množství vlastenců, kteří se nesmířili s neblahým osudem své země. Jejich odkaz by měl zůstat uchován v naší paměti.

Summary

The dissertation aims to describe the course of development of “List mladých” (The Youth Paper) on both the informative and personal levels, and analyse it in reference to the history of the Bohemia – Moravia Protectorate.

The essay is divided into three chapters. The first chapter depicts the formation of the youth group in charge of the paper, as well as the creation of the actual “List mladých” (The Youth Paper), including the listing of its most prominent staff. The second chapter evaluates the position of printed media within the context of the Protectorate and the occupying Nazi censorship authorities. The last chapter elaborates on the development of the youth paper’s contents and lead figures.

“List mladých” was published for merely 38 months, most of which it had been controlled and governed by “Národní souručenství” (The National Partnership), the only official political movement at the time of the Bohemia – Moravia Protectorate and its subgroup “Mládež Národního souručenství” (The Youth of the National Partnership), a youth organization.

The paper was first published on 15 July, 1939. The first year of its existence was marked by its refusal of the Nazi propaganda. In 1940, however, “List mladých” underwent a change of staff and became more favourable with the Nazi ideology. This course of action grew to be even more prominent in 1941, when the youth paper suffered from another alteration of editors and influential staff. In 1942, “Kuratorium”, a new pro-German organisation was formed on the national level, and one that aspired to re-educate the youth to support the Nazi ideology. The persons in charge of this organisation became increasingly linked to the youth paper’s team. In July 1942 they gained full control of it, which inevitably resulted in the paper’s fall a couple of months later, due to an ongoing ideological conflict between the domineering German officers and the originally independent attitude of the paper.

Seznam zkratek

ABS	Archiv bezpečnostních složek
č.	číslo
ČNST	Český nacionálně socialistický tábor
ČSSN	Český svaz pro spolupráci s Němci
F	fond
K	karton
LM	List mladých
MNS	Mládež Národního souručenství
NA	Národní archiv Praha
NK	Národní knihovna
NS	Národní souručenství
NSN	Národní svaz novinářů
NSP	Národní strana práce
plk.	plukovník
PŘ	Policejní ředitelství
s.	strana
SD	Sicherheitsdienst
sign.	signatura
SNJ	Strana národní jednoty
TNS	Tisková služba Národního souručenství
TO PMR	Tiskový odbor prezidia ministerské rady
ÚTDS	Ústředí tiskové dozorcí služby
VNS	výbor Národního souručenství

Seznam pramenů a literatury

DOLEJŠÍ, Vojtěch: Noviny a novináři: z poznámek a vzpomínek. Praha: NPL, 1963

GEBHART, Jan; KUKLÍK, Jan: Velké dějiny zemí Koruny české, sv. XV.a, 1938-1945. Praha: Paseka, 2006.

GEBHART, Jan; KUKLÍK, Jan: Velké dějiny zemí Koruny české, sv. XV.b, 1938-1945. Praha: Paseka, 2007.

KOLEKTIV AUTORŮ: Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů legálního českého denního tisku v letech 1939 až 1945. Praha: Matfyzpress, 2007.

KONČELÍK, Jakub; KÖPPLOVÁ, Barbara; KRYŠPÍNOVÁ, Jitka: Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara: stenografické zápisy Antonína Fingera. Praha: Karolinum, 2003.

MARŠÁLEK, Pavel: Protektorát Čechy a Morava. Praha: Karolinum, 2002.

PASÁK, Tomáš: Český fašismus 1922 – 1945 a kolaborace 1939 – 1945. Praha: Práh, 1999.

PASÁK, Tomáš: Český periodický tisk na počátku okupace ve světle cenzury a jejích opatření. In: AUC Philosophica et historica, ročník 1975, č. 5, s. 147-178.

PASÁK, Tomáš: Pod ochranou říše. Praha: Práh, 1998.

PASÁK, Tomáš: Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v českých zemích z let 1939 - 1945. Praha: Univerzita Karlova, 1980.

TOMÁŠEK, Dušan: Nacistická cenzura v Protektorátě Čechy a Morava. Nepsáno.

Periodika

List mladých 1939 – 1942

Národní listy 1939

Nedělní České slovo 1939

Nedělní list 1939

Polední list 1939

Tisk a novináři 1939 - 1940

Archivy

Archiv bezpečnostních složek (ABS)

Národní archiv (NA)

Internetové zdroje

Otevřená internetová encyklopedie Wikipedie (J. Hora, K. Hájek):

<http://cs.wikipedia.org>

Analýza protektorátních tiskových porad (Z. Schmoranz, A. Bareš, F. Hoffman, C.

Melč:

http://publication.fsv.cuni.cz/attachments/243_235_Analyza_protektoratni_tiskove_porady.pdf

Online životopisy osobností a celebrit (E. Moravec):

<http://zivotopisyonline.cz/emanuel-moravec-kolaborant>

Životopisy armádních činitelů (Š. Drgáč):

http://www.army.cz/avis/publikace/srdce_armady/osobozeni_totalita/prvi_leta_studene_valky.pdf

Český hudební slovník osob a institucí (P. Kypr, E. Uggé):

<http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník>

Účast agrárních politiků v odboji za 2. světové války (O. Suchý):

<http://www.cibulka.net/mnoviny/nn1995/nn2495/obsah/3.htm>

Architektonické studio Designbrothers (V. Grégr):

<http://www.design-brothers.com/?n=158&lang=cs>

Zapomenutí literáti (P. Kypr):

<http://www.martinreiner.cz/163-zapomenuti-quodlibet3>

Slovník českých literátů (J. Seifert, I. Blatný, J. Pilař, M. Vacík):

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz>

Digitální parlamentní knihovna (L. Vaverka):

<http://www.snemovna.cz/eknih/1935ns/ps/stenprot/022schuz/s022012.htm>

Ústav pro studium totalitních režimů (A. Hrubý):

<http://www.ustrcr.cz/cs/audio-archiv-zivotopisy#hruby>